

*”On se kaikin tavoin auttanu, elävöittäny ja on hyvä
systeemi” –*

Audentes-työllistämishankkeen merkitys työttömien
työmotivaatioon ja elämänhallintaan

Rajahonka Noora

"On se kaikin tavoin auttanu, elävöittäny ja on hyvä systeemi" – Audentes-työllistämishankkeen merkitys työttömien työmotivaatioon ja elämänhallintaan

Rajahonka Noora

”On se kaikin tavoin auttanu, elävöittäny ja on hyvä systeemi” – Audentes-työllistämishankkeen merkitys työttömien työmotivaatioon ja elämänhallintaan

Vuosi	2012	Sivumäärä	64
-------	------	-----------	----

Lokakuussa 2012 työttömyysprosentti oli Suomessa 6,9 prosenttia, mikä tarkoittaa 183 000 työtöntä. Työttömyys ja siitä aiheutuvat haitat ja kustannukset ovat Suomessa puheenaiheena viikoittain. Useiden tutkimusten mukaan työttömien työkyky on työllisiin verrattuna huomattavasti heikompi ja lähes puolet pitkäaikaistyöttömistä kokee oman terveydentilansa huonoksi. Työttömyys voi vaikuttaa negatiivisesti elintapoihin, kuten nukkumistottumuksiin, alkoholinkäyttöön ja liikuntaan.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Audentes-työllistämishankkeen merkitystä hankkeessa mukana olleiden työttömien työmotivaatioon ja elämänhallintaan. Lisäksi tarkoituksena on tutkia, onko Audentes-hankkeella ollut merkitystä tutkittavien työhön suhtautumiseen ja kokemukseen elämän mielekkyydestä. Tutkittavat ovat Audentes-hankkeen asiakkaita. Audentes-hanke on Espoon Mielenterveysyhdistyksen hallinnoima, vuosina 2008 - 2012 toimiva työllistämishanke.

Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytettiin yksilöteemahaastattelua. Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Haastattelut litteroitiin ja aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimukseen osallistui kahdeksan Audentes-hankkeen asiakasta.

Audentes-hankkeen voidaan sanoa olleen merkityksellinen tutkittaville sekä työmotivaation ja työhön suhtautumisen, elämänhallinnan että elämän merkityksellisyyden kokemusten kannalta. Hanke avasi monien tutkittavien kohdalla näkemystä työnhausta ja työnteosta. Pääosin työmotivaatio lisääntyi tutkittavilla hankkeen myötä uusien työelämätaitojen ja työelämä tietojen karttuessa. Elämänhallinnan kannalta Audentes-hanke tuki ja paransi tutkittavien elämänhallintaa kunkin kohdalla yksilöllisesti. Useat tutkittavista kokivat saaneensa hankkeesta henkistä tukea ja hankkeen työntekijät olivat tutkittavien mukaan ottaneet hyvin huomioon jokaisen yksilölliset tarpeet. Lähes kaikki tutkittavat kokivat, että Audentes-hanke vaikutti myönteisellä tavalla heidän kokemukseensa elämän mielekkyydestä.

Asiasanat: Audentes-hanke, työttömyys, työtön, työllistäminen, työmotivaatio, elämänhallinta

Rajahonka Noora

“By all means it’s been helping, brought life and it’s a good system” – Audentes-project’s meaning for unemployed persons’ motivation to work and control of life

Year	2012	Pages	64
------	------	-------	----

In October 2012 the unemployment rate in Finland was 6.9 per cent which means 183 000 unemployed persons. In Finland unemployment, its negative effects and expenses are discussed weekly. According to many researches unemployed persons’ working ability is significantly worse compared to those who work and almost a half of long-term unemployed persons experience their health as bad. Unemployment can affect lifestyle negatively, like sleeping, exercise and drinking.

The purpose of this study is to clarify the meaning of Audentes-project for the participating persons’ motivation to work and control of life. Furthermore one purpose was to see if the project had any meaning for the participants’ attitude towards work and experience of how meaningful life is. The participants are clients of Audentes-project. Audentes-project is an employment project that is arranged in 2008 - 2012 and it is organized by Espoo’s mental health association EMY Ry.

This study is a qualitative research. The study was carried out as individual theme interviews. All of the interviews were recorded. The interviews were transcribed and the material was analyzed by material-oriented content analysis. There were eight participants in this study and they were all clients of Audentes-project.

Audentes-project can be seen as a significant project for the participants’ motivation to work and attitude towards work, control of life and the meaningfulness of life. The project expanded the way the participants think about working and how they seek for a job. Mainly the motivation to work has increased among the participants when they have learned new skills and knowledge of working life. When it comes to control of life, the project has sustained and improved the participants’ control of life individually. Several of the participants felt that they have been given mental support from the project and the project workers have taken into consideration the participants’ individual needs. Almost all of the participants felt that Audentes-project had a positive influence to their experience of how meaningful life feels.

Keywords: Audentes-project, unemployment, unemployed, employment, motivation to work, control of life

Sisälllys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön lähtökohdat	7
2.1	Audentes-hanke	7
2.2	Työttömyys ja työtön	8
2.2.1	Pitkäaikaistyöttömyys	9
2.2.2	Vaikeasti työllistyvä henkilö	10
2.3	Työllistäminen	11
2.4	Työmotivaatio	12
2.5	Elämänhallinta ja työllistymismahdollisuudet	13
2.5.1	Elämänhallinta	13
2.5.2	Työllistyminen ja sen merkitys	14
3	Aiemmin tehtyjä projekteja ja tutkimuksia työttömyyden ehkäisemiseksi	16
3.1	Työllisyyspolku-projekti	16
3.2	Jermut-projektit	16
3.3	Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa esiintyviä tutkimuksia ..	18
4	Tutkimuksen toteutus	19
4.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	19
4.2	Tutkimusmenetelmä	20
4.3	Aineistonkeruumenetelmä	21
4.4	Tutkimuksen aikataulu ja toteutus	22
4.5	Tutkimushenkilöt	24
4.6	Tutkimusympäristö ja tutkimustilanteet	26
4.7	Aineiston analyysi	28
5	Tulokset	30
5.1	Yleistä tutkittavien taustoista ja suhtautumisesta Audentes-hankkeeseen	30
5.2	Työmotivaatio ja työhön suhtautuminen	32
5.3	Elämänhallinta	34
5.4	Kokemus elämän mielekkyydestä	36
5.5	Tulosten yhteenveto	39
6	Pohdinta	41
6.1	Opinnäytetyöprosessin tarkastelu	41
6.2	Tulosten tarkastelu ja jatkotutkimusehdokset	42
6.3	Tutkimuksen eettisyyden tarkastelu	45
6.4	Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu	47
	Lähteet	49
	Liitteet	52

1 Johdanto

Lokakuussa 2012 työttömyysprosentti oli Suomessa 6,9 prosenttia, mikä tarkoittaa 183 000 työtöntä (Tilastokeskus 2012b). Useiden tutkimusten mukaan työttömillä on huonompi terveys ja suurempi kuolleisuus kuin työssäkäyvällä väestöllä. Työttömillä esiintyy huomattavan paljon terveydellisiä ongelmia ja tarvetta työkykyä edistäviin ja palauttaviin toimenpiteisiin. Myös työkyky on työllisiin verrattuna huomattavasti heikompi ja jopa lähes puolet pitkäaikaistyöttömistä kokee oman terveydentilansa huonoksi. Työttömyys voi vaikuttaa negatiivisesti myös elintapoihin, kuten nukkumistottumuksiin, alkoholinkäyttöön ja liikuntaan. (Sinervo 2009, 14.)

Opiskelujeni aikana olen oppinut, että sosiaalialalla työskentely vaatii monialaista osaamista ja useiden asioiden huomioonottamista samalla kertaa. Ala vaatii kykyä kohdata asiakas kokonaisvaltaisena ihmisenä ja kunnioittaa häntä, kykyä ja halua toimia muiden hyväksi, kykyä oman toiminnan pohtimiseen ja sosiaalialan arvojen noudattamiseen. Sosiaaliala, sen työntekijät ja toimet ovat keskeisessä asemassa ehkäistessä työttömyyttä ja hoidettaessa siitä aiheutuvia seurauksia. Sosiaalialalla on monia erikoistumismahdollisuuksia, joista itse olen erikoistunut päihde- ja mielenterveystyöhön.

Tämä opinnäytetyö suoritettiin laadullisena tutkimuksena Espoon Mielenterveysyhdistys EMY Ry:lle ja Audentes-työllistämishankkeelle. EMY Ry on vertaistukeen ja vapaaehtoistyöhön perustuva yhdistys, jonka tarkoituksena on yhdistää, tukea ja aktivoida mielenterveyskuntoutujia tarjoamalla kohtaamispaikan ja mielekästä tekemistä. EMY Ry toteuttaa myös ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä. (Espoon Mielenterveysyhdistys 2012.) Audentes-hanke taas on EMY Ry:n hallinnoima viisivuotinen, vuosina 2008 - 2012 toimiva työllistämishanke espoolaisille pitkäaikaistyöttömille, vaikeasti työllistyville ja vajaakuntoisille henkilöille. Hankkeessa pyritään työllistämistoimenpiteiden avulla tukemaan hankkeen asiakkaiden työllistymistä. (Juvani, Järvisalo, Poikela, & Szilagy 2009, 3.)

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Audentes-työllistämishankkeen merkityksiä hankkeessa mukana olleiden työttömien työmotivaatioon ja elämänhallintaan. Tutkimuksessa selvitettiin myös, millainen merkitys hankkeella on tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä ja miten hanke on muuttanut tutkittavien suhtautumista työhön. Tutkimukseen osallistui kahdeksan sellaista Audentes-hankkeen asiakasta, joiden kanssa on tehty työllistymistä edistäviä toimenpiteitä.

Tutkimus toteutettiin kokonaisuudessaan vuonna 2012. Tutkimus on kvalitatiivinen ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Aineiston analyysimenetelmänä tutkimuksessa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tutkimusprosessi sai päätöksensä marraskuussa 2012.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Tämän opinnäytetyön teoreettinen pohja rakentuu viidelle keskeiselle käsitteelle: työttömyys, työtön, työllistäminen, työmotivaatio ja elämänhallinta. Ensimmäiseksi kerron, mikä on Audentes-hanke, keille se on tarkoitettu ja miksi se toimii. Tämän jälkeen käsittelen työttömyyttä ja työttömänä oloa, missä erittelen vielä pitkäaikaistyöttömän ja vaikeasti työllistyvän henkilön käsitteet. Kolmannessa alaluvussa selvitän, mitä tarkoittaa työllistäminen. Keskeisiin käsitteisiin kuuluvat myös työmotivaatio ja elämänhallinta, joista elämänhallinnan yhteydessä käsittelen työllistymismahdollisuuksia ja työllistymisen merkitystä erityisesti työttömien näkökulmasta.

2.1 Audentes-hanke

Audentes on viisivuotinen, vuosina 2008 - 2012 toteutettava työllistämishanke. Hanketta hallinnoi Espoon Mielenterveysyhdistys Ry ja rahoittajina toimivat Uudenmaan TE-keskus ja Espoon kaupunki. Audentes-hankkeen kohderyhmänä ovat espoolaiset pitkäaikaistyöttömät, syrjäytymisuhan alaiset, vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevat, vajaakuntoiset henkilöt sekä työnantajat. Hanke toimii julkisen sektorin palveluiden täydentäjänä. (Juvani ym. 2009, 3, 6.)

Hankkeen tavoitteena on pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten henkilöiden työttömyyden päättäminen. Hankkeen avulla pyritään löytämään kullekin asiakkaalle sen hetkiseen elämäntilanteeseen parhaiten sopiva vaihtoehto. Asiakkaat pyritään pääsääntöisesti työllistämään avoimille työmarkkinoille tai heille etsitään koulutus- tai oppisopimuspaikka. Niille työnhakijoille, jotka eivät sillä hetkellä sovellu avoimille työmarkkinoille, etsitään työpaikkaa välityömarkkinoilta eli työelämävalmennuksesta, työharjoittelusta tai kuntouttavasta työtoiminnasta. Yhdellä asiakkaalla voi olla hankkeen aikana useampia toimenpiteitä, kuten työelämävalmennusta tai työharjoittelua, ennen kuin hän työllistyy avoimille työmarkkinoille. Hankkeen työntekijät seuraavat asiakkaiden edistymistä ja pyrkivät edistämään heidän työllistymistä avoimille työmarkkinoille. (Juvani ym. 2009, 3-4.)

Asiakkaita hankkeeseen tulee muun muassa Espoon TE-toimistosta, Espoon työvoiman palvelukeskuksesta, mielenterveysyhdistyksistä, Espoon psykiatriselta poliklinikalta ja päihdehoitolaitoksista. Yhteistyökumppaneiden avulla saadaan hankkeelle paitsi asiakkaita, myös ehkäistään asiakkaiden päällekkäisiä työllistämistoimenpiteitä. Luomalla kontakteja työnantajiin pyritään tarjoamaan mahdollisimman kattava palvelukokonaisuus asiakkaille. Hankkeen määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu 30 henkilön työttömyysputken katkaiseminen vuosittain ja 180 henkilön työttömyysputken katkaiseminen koko hankkeen eli viiden vuoden aikana. (Juvani ym. 2009, 3, 6; Ohvo, Szilagy & Säteri 2012.)

Hankkeessa on kolme palkattua työntekijää ja hankevastaavana toimii Espoon Mielenterveysyhdistyksen toiminnanjohtaja. Jokaisella hankkeen työntekijällä on oma erikoistumisalansa hankkeessa; yksi hoitaa välityömarkkinoille työllistyviä huonokuntoisempia asiakkaita ja kaksi parempikuntoisia, joiden kanssa pyritään avoimille työmarkkinoille. Työntekijöiden toimintatavat eroavat hieman toisistaan: eräs työntekijöistä sopii asiakkaiden kanssa ensiksi, millaista koulutusta tai työtä lähdetään hakemaan ja sen jälkeen soittaa asiakkaan puolesta kouluihin ja työpaikkoihin ja markkinoi asiakasta. Hän auttaa asiakasta myös tarvittaessa palkkatukiasioissa ja seuraa asiakkaiden kehitystä, jos he työllistyvät. Toinen työntekijä taas voi suorittaa ensiksi asiakkaan kanssa avoimen haastattelun sekä kirjallisen taustakyselyn, joiden perusteella pohditaan, olisiko hankkeesta apua asiakkaalle. Tämän jälkeen hän pyytää asiakkaalta ansioluettelon, jonka jälkeen tehdään yleispätevä ja helposti muokattavissa oleva työhakemus. Työhakemuksessa pyritään korostamaan asiakkaan parhaita puolia eikä sitä, että henkilö on ollut työttömänä pitkän aikaa. Tämän jälkeen asiakas voi lähteä hakemaan työtä itse tai hankkeen tarjoamien vaihtoehtojen kautta. (Ohvo ym. 2012.)

Hankkeen edistymisen seuranta ja arviointia varten on koottu ohjausryhmä, johon kuuluu Audentes-hankkeen työntekijöiden lisäksi henkilöitä Espoon kaupungilta, Espoon TE-toimistosta, Mielenterveyden keskusliitosta, Emy Ry:stä, Espoon Järjestökadulla toimivasta matalan kynnyksen kohtaamispaikka Askeleesta sekä Espoon yrittäjät Ry:stä. Hankkeen edistymistä seurataan hankkeen sisäisellä kirjaamisella ja neljännesvuosittain tuloksista raportoidaan TE-keskukselle. Arvioinnin kriteerinä toimii muun muassa työllistyneiden lukumäärä. (Juvani ym. 2009, 7.)

2.2 Työttömyys ja työtön

Työttömyys käsitteenä määritellään seuraavasti: työhön kykenevien työikäisten ihmisten ansiotyön puute, työttömänä olo. Työttömyyttä voidaan mitata työttömyysasteella tai työllisyysasteella, joista ensimmäinen on yleisempi. Työttömyyden eri lajeja ovat nuorisotyöttömyys, pitkäaikaistyöttömyys sekä rakenne-, suhdanne- ja kausityöttömyys. (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone Oy 2012.) Suomessa työttömien toimeentuloa tuetaan työttömyyspäivärahalla ja työmarkkinatuella (Finlex 2002b).

Lokakuussa 2012 koko Suomen työttömyysprosentti oli 6,9 prosenttia, mikä tarkoittaa 183 000 työtöntä. Luku on pysynyt lähes samana vuoden takaisesta. (Tilastokeskus 2012b.) Vuoden 2012 heinäkuun työllisyyskatsauksessa Uudenmaan ELY-keskuksen alueella työttömyysprosentti oli 7,7 %, Espoon työttömyysprosentti 6,9 % (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2012).

Työtön on henkilö, joka on tutkimushetkellä vailla työtä eli ei ole palkkatyössä tai tee työtä yrittäjänä, on etsinyt työtä aktiivisesti viimeisen neljän viikon aikana palkansaajana tai yrittäjänä ja voisi aloittaa työn kahden viikon kuluessa. Myös henkilö, joka on työtä vailla ja odottaa sovitun työn alkamista kolmen kuukauden kuluessa, luetaan työttömäksi, jos hän voisi aloittaa työn kahden viikon kuluessa. Työttömäksi luetaan myös työpaikastaan toistaiseksi lomautettu, joka täyttää edellä mainitut kriteerit. (Suomen virallinen tilasto 2012.)

Useiden tutkimusten mukaan työttömillä on huonompi terveys ja suurempi kuolleisuus kuin työssäkäyvällä väestöllä. Työttömillä esiintyy huomattavan paljon terveydellisiä ongelmia ja tarvetta työkykyä edistäviin ja palauttaviin toimenpiteisiin. Myös työkyky on työllisiin verrattuna huomattavasti heikompi ja jopa lähes puolet pitkäaikaistyöttömistä kokee oman terveydentilansa huonoksi. Työttömyys voi vaikuttaa negatiivisesti myös elintapoihin, kuten nukkumistottumuksiin, alkoholinkäyttöön ja liikuntaan. (Sinervo 2009, 14.)

Työttömyydestä ja heikkenevästä terveydestä muodostuu helposti itseään vahvistava kierre. Työttömyys tuo usein mukanaan taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia kuten vetäytymistä tai syrjäytymistä yhteiskunnasta, sosiaalisten verkostojen kapenemista, elintapojen epäsuotuisia muutoksia ja itsetunnon heikkenemistä. Nämä muutokset altistavat hyvinvoinnin heikkenemiselle ja sairastumiselle. Toisaalta heikentyneet hyvinvointi, terveys ja toimintakyky lisäävät työttömyyden riskiä. Erilaiset tekijät ja yksilölliset piirteet vaikuttavat siihen, kuinka paljon muutokset työelämässä ja terveydessä heijastuvat toisiinsa. Kuitenkin yleisesti ottaen työttömyyden ja heikkenevän terveyden välistä negatiivista yhteyttä pahentavat toistuvat työttömyysjaksot ja pitkäaikaistyöttömyys, mielenterveysongelmat, runsas alkoholin käyttö, ikä ja taloudelliset vaikeudet. Työttömyys ja terveydentila kytkeytyvät toisiinsa todella tiiviisti ja vaikuttavat monisuuntaisesti. Työttömyydeltä suojaavina tekijöinä voivat toimia sosiaaliset tukiverkostot, hyvät psyykkiset selviytymiskeinot, kuntoutus, hyvä itsetunto ja itseluottamus sekä aktiivisuus esimerkiksi yhteiskunnan palveluiden hyödyntämisessä. (Sinervo 2009, 14-15.)

2.2.1 Pitkäaikaistyöttömyys

Pitkäaikaistyöttömyydellä tarkoitetaan tilannetta, jossa 1) työnhakija on ollut yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana tai 2) työnhakija on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana tai 3) jossa työttömyyden toistuvuuden ja kokonaiskeston perusteella työttömyys on rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen henkilöön (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011, 7). Suomessa erityisesti juuri pitkäaikaistyöttömyys on suuri ongelma ja siitä kärsivät varsinkin ikääntyneet ja matalan koulutustason työttömät. Työttömyyden pitkittyessä työnhakijan ammattitaito rapistuu, innostus työnhakuun vähenee ja riski syrjäytyä lopullisesti

työmarkkinoilta lisääntyy huomattavasti. Pitkäaikaistyöttömyyttä pyritään vähentämään aktiivisen työvoimapolitiikan eli koulutuksen, työharjoittelun ja tukityöllistämisen avulla samalla tavoin kuin muutakin työttömyyttä. (Tilastokeskus 2012a.)

Pitkäaikaistyöttömyys nousi Suomessa ongelmaksi vasta 1990-luvun alussa. Yli vuoden työttömänä olleiden prosentuaalinen osuus kaikista työttömistä oli vielä 1980-luvulla kymmenen prosentin luokkaa kun se seuraavan vuosikymmenen alussa nousi noin 30 prosentiin ja on pysynyt siellä aina 2000-luvulle saakka. Pitkäaikaistyöttömyyden on arveltu johtuvan ”työttömyyden kovasta ytimestä” eli henkilöistä, jotka eivät kykene hyvänkään työllisyystilanteen aikana löytämään itselleen töitä. Työttömyyden pitkittyessä työllistymistodennäköisyys yleisesti ottaen pienenee ja erityisesti korkean työttömyyden vallitessa työnantajilla on enemmän valinnanvaraa, jolloin he mieluummin palkkaavat vähemmän aikaa työttömänä olleen henkilön. Tällöin pidemmän aikaa työttömänä ollut jää ilman töitä, ja jos työllisyystilanne jatkuu pitkään huonona, voi työttömyys muuttua ajan kuluessa pitkäaikaistyöttömyydeksi. (Koskela & Uusitalo 2003, 91-92.)

Työttömyys ja sen pitkittyminen voivat aiheuttaa arkirutiinien katoamista ja alakuloa, jopa masennusta. Viimeaikoina erityisesti nuoret ja nuoret miehet ovat olleet niitä, jotka kärsivät työttömyydestä. Jatkuva työnhaku voi tuntua ahdistavalta ja aiheuttaa avuttomuuden tunnetta, kun työtä ei saa tahdosta huolimatta. Myös erilaiset velka- ja mielenterveysongelmat voivat liittyä pitkittyneeseen työttömyyteen ja pahentaa sitä. (Suomen mielenterveysseura 2012.) Tutkimuksissa onkin todettu selvä yhteys pitkittyneen työttömyyden ja sairastuvuuden välillä. Erilaiset psyykkiset oireet, lääkkeiden käyttö, työkyvyttömyys, sairauspäivät ja taloudelliset ongelmat lisääntyvät ja sosiaaliset verkostot kuihtuvat työttömyyden pitkittyessä. (Mannila & Martikainen 2005.)

Tärkeintä pitkäaikaistyöttömälle olisi pysyä aktiivisena: jos työtä ei tunnu löytyvän, voi osallistua työvoimakoulutukseen, työharjoitteluun, palkkatuettuun työhön, työpajoihin tai vapaaehtoistyöhön. Vaikka pätkätöitä ei yleisesti suosita, kannattaa pitkäaikaistyöttömän tarttua niihinkin, sillä vähäinenkin työkokemus osoittaa halua työnteekoon ja tuo työkokemusta, mikä helpottaa työn saantia tulevaisuudessa. Työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi arkirutiinien säilyttäminen ja aktiivinen elämä ovat tärkeässä asemassa. (Suomen mielenterveysseura 2012.)

2.2.2 Vaikeasti työllistyvä henkilö

Käsite ”vaikeasti työllistyvä” on otettu Suomessa käyttöön vasta vuonna 2005, joten sen käyttö ja merkitys lienevät vielä hieman epäselviä. Käsitteen tarkoituksena on toimia pitkäaikaistyöttömän käsitteen rinnalla. (Eduskunta 2005.)

Vaikeasti työllistytvä henkilö on työtön työnhakija, joka on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivää tai työttömyyspäivärahaa 500 päivää ja on näin ollen tuella palkattaessa oikeutettu työmarkkinatukeen (Työ- ja elinkeinotoimisto 2009, 5). Vaikeasti työllistyvän henkilön oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt enimmäisajan täyttymisen johdosta (Finlex 2005).

Kun käsite ”vaikeasti työllistytvä” otettiin käyttöön, käsitteenmäärittelyn yhteydessä todettiin, että 500 päivän työttömyys on todella pitkä aika. Suomessa pyritään työttömyyden varhaiseen puuttumiseen ja työttömyyden katkaisemiseen ennen kuin siitä muodostuu pitkäaikainen. Käsitteen käyttöönotosta huolimatta tavoitteena olisi, että kaikki kunnat ja työvoimatoimistot pystyisivät tarjoamaan työttömille aktiivisia toimenpiteitä jo paljon aikaisemmin kuin 500 työttömyyspäivän jälkeen. (Eduskunta 2005.)

2.3 Työllistäminen

Verbi työllittää määritellään seuraavasti: sijoittaa työvoimaa ansiotyöhön, antaa työtilaisuuksia (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone Oy 2012). Työllistämisellä tarkoitetaan prosessia, jossa työvoimaviranomainen järjestää julkisena työvoimapalveluna työnvälityspalvelua, työvoimapolitiittista koulutusta ja muita ammatilliseen kehittymiseen liittyviä palveluita sekä edistää työttömien työllistymistä työllistämistuen avulla (Finlex 2002a).

Julkiset työvoimapalvelut ovat keino toteuttaa työllistämistä ja auttaa sekä työnhakijaa että työnantajaa saamaan haluamansa. Niiden avulla työvoiman kysyntää ja tarjontaa työmarkkinoilla pyritään pitämään tasapainossa ja parantamaan. Työnhakijalle työvoimapalvelut ovat apuväline saada juuri itselle soveltuvaa työtä ja koulutusta. Työvoimapalveluiden tulee vastata asiakkaan tarpeisiin ja tukea työllistymistä sekä pysymistä työmarkkinoilla. Työnantajalle työvoimapalvelut ovat keino saada työntekijöitä. Työttömyyden torjunta ja työvoiman saatavuuden turvaaminen ovat edellä mainittujen lisäksi julkisten työvoimapalveluiden tärkeimpiä tavoitteita (Finlex 2002a).

Työllistämisen rinnalla on viime vuosikymmenellä puhuttu myös sosiaalisesta työllistämisestä. Sosiaalisella työllistämisellä tarkoitetaan toimialaa, jonka tavoitteena on tukea heikossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä sekä edistää ja ylläpitää heidän työ- ja toimintakykyään. Sosiaalista työllistämistä toteuttavat sosiaaliset yritykset, erilaiset hankkeet, projektit, työpajat, järjestöt, työ- ja päivätoimintayksiköt sekä kolmannen ja julkisen sektorin yksiköt, jotka tukevat heikossa työmarkkinatilanteessa olevien henkilöiden työllistämistä. (Työpajatieto 2012a.)

Sosiaalisten yritysten tarkoituksena on tarjota työtä erityisesti vajaakuntoisille ja pitkäaikaistyöttömille. Erityistä sosiaalisessa yrityksessä on se, että sen työllistämistä henkilöistä vajaakuntoisia tai yhteensä vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä tulee olla vähintään 30 %. Sosiaalinen yritys voi toimia millä alalla tahansa ja on kuin mikä tahansa yritys eli se tuottaa tavaroita tai palveluita ja tavoittelee voittoa. Sosiaalisen yrityksen tulee olla merkitty Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämään sosiaalisten yritysten rekisteriin saadakseen käyttää markkinoinnissaan ja toiminnassaan sosiaalisen yrityksen nimeä ja tunnusta. Sosiaalisen yrityksen palveluksessa olevat työntekijät saavat työehtosopimuksen mukaista palkkaa. (Työpajatieto 2012b.)

Järjestöjen rooli työllistämisessä on tärkeä. Järjestötyö on hyvä väylä kun työtön on matkalla takaisin kohti työelämää ja avoimia työmarkkinoita. Kaikille työttömille avoimet työmarkkinat eivät ole mahdollinen vaihtoehto heti uuden työuran alussa, jolloin järjestöjen toiminta on hyvä ensiaskele. Järjestöt tarjoavat matalan kynnyksen työpaikkoja, joissa työtaito pysyy sopivasti yllä, mutta ammattiosaamista ei useinkaan tarvita. Järjestötyössä kokemus, viisaus ja maalaisjärki ovat tarvittavia taitoja. Järjestötyö kartuttaa työkokemuksen ohella myös sosiaalisia verkostoja ja on keino toimia yhteiskunnan ja muiden ihmisten hyväksi. (Jelli-järjestötietopalvelu 2012.)

2.4 Työmotivaatio

Työmotivaatio voidaan määritellä tavoitteellista työkäyttäytymistä virittäväksi, ihmisen sisäisten ja ulkoisten tekijöiden järjestelmäksi. Työmotivaatioon vaikuttavat sekä yksilön sisäiset tekijät että ympäristötekijät. Yksilön sisäisiä tekijöitä ovat esimerkiksi tarpeet ja halut, ympäristötekijöitä puolestaan esimerkiksi palkkiojärjestelmä ja työn luonne. (Lämsä & Hautala 2005, 80-81.)

Työmotivaatioon työtilanteessa vaikuttavat ainakin kolme keskeistä tekijää: työntekijän persoonallisuus, työn ominaisuudet ja työympäristö. Persoonallisuuteen tässä yhteydessä käsitetään kuuluvaksi yksilön asenteet, tarpeet ja mielenkiinto, joiden eroavaisuudet yksilöiden välillä voivat selittää suurelkin erot yksilöiden suoritustasossa ja työponnistuksissa. Yksilön mielenkiinnon kohteet määräävät pitkälti sen, miten yksilö suhtautuu ulkoisiin virikkeisiin, esimerkiksi rahaan, ja miten se vaikuttaa yksilön käyttäytymisen tasolla. Työmotivaation on todettu määräytyvän pitkälti siitä, että ammatillinen mielenkiinto ja työn ominaisuudet kohtaavat. (Ruohotie & Honka 1999, 17.)

Työmotivaatiolla on muoto, suunta, kesto ja voimakkuus. Muodolla tarkoitetaan yksilön sisäistä vireystilaa suorittaa työ. Suunta määrittää sen, mitä tavoitteita kohti yksilö pyrkii työkäyttäytymisellään. Usein mielekkäin ja kiinnostavin työ on sellainen, jossa yksilön henkilökohtaiset ja organisaation tavoitteet ovat samansuuntaisia. Työmotivaatio voi olla

hetkellistä eli yksilöllä on hetkellisesti motivaatiota suorittaa annettu työtehtävä, mutta toisaalta se voi myös olla lähes jatkuvaa. Työmotivaatio voi myös olla ajoittaista ja olla välillä huonompi, välillä parempi. Voimakkuus tarkoittaa sitä, kuinka voimakkaalla motivaatiolla, jopa intohimolla yksilö suorittaa joitakin työtehtäviä. Toiset työtehtävät taas eivät aiheuta innostumista, jolloin työmotivaation voimakkuus on korkeintaan keskinkertainen. (Lämsä & Hautala 2005, 80-81.)

Työn ominaisuudet ovat myös tärkeä tekijä työmotivaatiossa. Suurta merkitystä on esimerkiksi työn sisällöllä eli sillä, mitä työ itsessään tarjoaa yksilölle, kuinka paljon työntekijä saa palautetta työnsä todellisista tuloksista ja saako työntekijä onnistumisen kokemuksia työssään. Työn sisällölliset tekijät vaikuttavat suuresti yksilön haluun suoriutua tehtävistään hyvin. Työmotivaatioon vaikuttavat myös työympäristön ominaisuudet eli muun muassa työryhmä, esimies ja koko yritys, mukaanlukien esimerkiksi yrityksen arvomaailma, tavoitteet ja strategiat. (Ruohotie & Honka 1999, 18.)

2.5 Elämänhallinta ja työllistymismahdollisuudet

Elämänhallinta ja työ ovat läheisesti yhteydessä toisiinsa. Heikko elämänhallinta voi aiheuttaa stressiä töissä kun taas työttömänä oleminen voi ja yleensä heikentääkin elämänhallintaa. (Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto 2001.) Monen pitkään työttömänä olleen elämänhallinta ja itseluottamus on rapistunut, minkä vuoksi kynnys astua takaisin työelämään on noussut. (Rautakorpi 2002, 34.) Omin avuin työllistyminen on harvalle pitkäaikaistyöttömälle mahdollista heikentyneen itseluottamuksen ja uskalluksen puutteen vuoksi. Pitkään työttömänä olleiden työllistämiseksi toteutetaan aktiivista sosiaalipolitiikkaa erilaisten työmarkkinatoimenpiteiden muodossa, josta esimerkkinä ovat kuntouttava työtoiminta, työharjoittelu, työelämävalmennus ja palkkatuettu työllistäminen. Näitä toimenpiteitä yhdessä työnhakijan kanssa toteuttavat hankkeet, työpajat, yhdistykset, sosiaaliset yritykset, sosiaalipalvelujärjestöt ja muut kolmannen sektorin toimijat. Aktiivisen sosiaalipolitiikan tavoitteena on ylläpitää yksilön toimintakykyä, parantaa elämänhallintaa ja edistää työllistymistä. (Työpajatieto 2012c.)

2.5.1 Elämänhallinta

Elämänhallinta määritellään kokonaisuudeksi, joka käsittää kaikki elämän tärkeimmät osa-alueet kuten työn, opiskelun, perheen, sosiaaliset suhteet, asumisen ja terveyden. Elämänhallinta on kykyä hallita kaikkia näitä elämän osatekijöitä ja osata suhteuttaa ne toisiinsa. Elämänhallinnalla tarkoitetaan myös yksilön persoonallisuuden rakenteeseen kuuluvaa sisäistä voimavaraa eli tunnetta omista kyvyistä ja mahdollisuuksista vaikuttaa omaan elämäänsä. Elämänhallinta on ihmisen kykyä kohdata vastoinkäymisiä elämässä; sietää niihin liittyviä tuntemuksia ja ehkäistä ahdistavia kokemuksia. Hyvä elämänhallinta on sitä,

että henkilö kokee pystyvänsä pitämään ohjat omissa käsissään ja luottamaan itseensä ja kykyihinsä. Hyvää elämänhallintakykyä on myös joustavuus ja epävarmuudensietokyky, joiden on todettu muun muassa suojaavan stressiltä ja muilta terveysuhilta. (Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto 2001; Oulun yliopisto 2012.)

Elämänhallinta voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen elämänhallintaan. Sisäinen elämänhallinta on itsensä hallitsemista ja aktiivista sopeutumista muuttuvaan ympäristöön. Ulkoinen elämänhallinta taas liittyy siihen, kuinka ihminen pyrkii turvaamaan itselleen sekä henkisesti että aineellisesti turvatuksen aseman yhteiskunnassa esimerkiksi koulutuksen ja ammatin avulla. Ulkoiseen elämänhallintaan liittyy olennaisesti kulttuuri ja se, mitä yhteiskunnassa ja kulttuurissa yleisesti arvostetaan. Ulkoisen elämänhallinnan näkökulmasta hyväksi elämänhallinnaksi voidaan ajatella esimerkiksi varakkuus ja maineikas työpaikka. (Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto 2001.)

Sisäinen elämänhallinta liittyy enemmän yksilöiden erilaisiin arvioihin, tapoihin ja tulkintoihin maailmasta; kaikki ihmiset eivät pidä esimerkiksi tunnettua työnantajaa tärkeänä asiana elämässä kun toisille se taas on ehdoton vaatimus. Sisäinen elämänhallinta on siis subjektiivisempaa kuin ulkoinen, mutta molemmille olennaista on pyrkimys selviytyä elämässä ja kokea olonsa turvalliseksi. (Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto 2001.)

2.5.2 Työllistyminen ja sen merkitys

Paluu kohti työelämää tarkoittaa monen pitkäaikaistyöttömän ja vaikeasti työllistyvän henkilön kohdalla elämänsuunnitelmien uudelleen muotoutumista. Työn ei tule heti aluksi olla liian raskasta, mutta toisaalta sen pitää olla tarpeeksi mielenkiintoista ja yksilön kykyjä, taitoja ja mielenkiinnonkohteita vastaavaa. Moni työmarkkinoille palaava joutuu löytämään itsestään uudelleen henkilökohtaiset vahvuutensa ja voimavaransa, jotka oivaltamalla arvostus itseä kohtaan nousee. Myös haaveileminen ja tavoitteiden asettaminen ovat tärkeitä asioita, joita tulisi käsitellä yhdessä joko työllistämisessä avustavan hankkeen työntekijän tai työnantajan kanssa, jotta tavoitteet olisivat realistisia. Pitkäaikainen työttömyys on saattanut aiheuttaa realismisuuden katoamisen ja tavoitteista helposti maalataan liian suuria tai pieniä, jolloin kasvua ei tapahdu ja pettymyksiä kohdataan helpommin. (Rautakorpi 2002, 34-35.)

Monelle pitkään työttömänä olleelle takaisin työelämään siirtyminen on suuri askel. Omia taitoja ja tietoja saatetaan ajatella vanhentuneina ja omaa oppimiskykyä vähätellään. Sudenkuoppa tässä ajattelutavassa on se, että jos omalta alalta ei löydy töitä, ei toiselle alalle hakeutuminen yleensä käy edes mielessä. Työllistämishankkeet ja tukityöllistämisvaihtoehdot ovatkin hyviä keinoja kartoittaa omaa kiinnostusta hieman vieraammasta alasta ja kartoittaa henkilökohtaisia kykyjä toimia alalla.

Työllistämistoimenpiteiden avulla pitkään työttömänä ollut voi löytää uusia urapolkuja ja uudenlaisia päämääriä elämälleen. (Rautakorpi 2002, 34.)

Työhön palaamisella on suuri merkitys myös syrjäytymisen ehkäisemisessä. Työhön palatessa yksilö alkaa rakentaa uudelleen omanarvontuntoaan työyhteisön kautta ja vuorovaikutuksessa sen kanssa. Omanarvontuntoa rakennetaan kannustuksen kautta ja työyhteisö voi olla palautteen kautta joko vahvistamassa tai heikentämässä omanarvontuntoa. Parantunut omanarvontunto helpottaa tavoitteiden asettamista ja lisää turvallisuutta sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisön kanssa. Omanarvontunto rakentuu pitkälti vuorovaikutuksessa, mutta kun yhteisö ja työ ovat mielekkäitä ja henkilö kokee ne itselleen tärkeiksi, myös itseluottamus nousee. Arvokkaaksi koettu työ lisää motivaatiota oppia ja kannustaa asettamaan tavoitteita. Parantuneen omanarvontunnon ja itseluottamuksen myötä myös yhteisössä toimiminen ja vuorovaikutus helpottuvat, mikä vähentää syrjäytymisen riskiä. Lisääntynyt luottamus omiin kykyihin lisää elämänhallintaa, mikä puolestaan auttaa jaksamaan työssä myös jatkossa. Tärkeintä ihmisellä kuitenkin on tuntea omat rajansa ja tietää, milloin pitää levätä. (Rautakorpi 2002, 35-36; Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto 2001.)

Pitkään työttömänä olleille ja vajaakuntoisille omin avuin työllistyminen on usein vaikeaa. Ongelmaksi nousee yleensä juuri se, ettei uskalleta hakea töitä oman koulutusalan ulkopuolelta ja koetaan työelämän vaatimusten olevan liian suuria omiin henkilökohtaisiin kykyihin verrattuna. Avoimilla markkinoilla työpaikat ovat sellaisia, joiden palkkauskustannuksiin ei käytetä yhteiskunnan taloudellista tukea. Välityömarkkinoiden työpaikat taas ovat sellaisia, joissa työnantaja saa taloudellista tukea esimerkiksi työvoimatoimiston kautta siitä, että hän palkkaa työntekijöikseen pitkäaikaistyöttömiä ja vajaakuntoisia henkilöitä. Tällaisia välityömarkkinoiden organisaatioita ovat esimerkiksi työpajat, yhdistykset, sosiaaliset yritykset, sosiaalipalvelujärjestöt ja muut kolmannen sektorin toimijat. Välityömarkkinat ovatkin monelle pitkäaikaistyöttömälle ja vajaakuntoiselle ensimmäinen paluuskel kohti työelämää. (Työpajatieto 2012c.)

Audentes-hanke toimii julkisen sektorin palveluiden täydentäjänä. Näin ollen hanke on osana toteuttamassa aktiivista sosiaalipolitiikkaa tarjoamalla erilaisia työmarkkinatoimenpiteitä. Aktiivisella sosiaalipolitiikalla kuten kuntouttavalla työtoiminnalla pyritään ylläpitämään yksilön toimintakykyä, parantamaan elämänhallintaa ja näin edistämään työllistymistä välityö- tai avoimille markkinoille. Muilla työmarkkinatoimenpiteillä kuten työharjoittelulla, työelämävalmennuksella ja palkkatuetulla työllä taas pyritään parantamaan yksilön ammattitaitoa, osaamista ja työmarkkina-asemaa ja näin edistämään avoimille työmarkkinoille työllistymistä. Audentes-hanke tarjoaa myös muita työhön sijoittamista edistäviä ja työssä selviytymistä tukevia palveluja kuten koulutusta, mikä voi olla joillekin

ensimmäinen ja tarvittava askel ennen työelämään siirtymistä. (Juvani ym. 2009, 3; Työpajatieto 2012c.)

3 Aiemmin tehtyjä projekteja ja tutkimuksia työttömyyden ehkäisemiseksi

Työttömien kanssa on tehty hankkeita ympäri Suomea. Useissa projekteissa tavoitteena on ollut työllistäminen, mutta myös elämänhallintaa ja sosiaalisia suhteita koskevia taitoja on pyritty parantamaan. Seuraavassa on esitelty joitakin työttömien kanssa tehtyjä hankkeita ja niiden tuloksia.

3.1 Työllisyyspolku-projekti

Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen alueella Vantaan Tikkurilassa suoritettiin vuosina 1995-2001 Työllisyyspolku-projekti. Projektin kohderyhmänä olivat vantaalaiset, yli 25-vuotiaat pitkäaikaistyöttömät tai pitkäaikaistyöttömyyden uhan alla olevat. Projektiin asiakkaat tulivat pääosin työvoimatoimistosta, sosiaalitoimistosta sekä tiedotustoiminnan kautta. Projektin asiakaskunnasta noin 40 % oli yli 45-vuotiaita, naisia projektissa oli enemmistö (56 %). Muita tyypillisiä asiakaskunnan piirteitä olivat matala koulutustaso ja erilaiset työkuntoa tai työllistymistä heikentävät ongelmat. (Hietaniemi 2001, 25-26, 28.)

Työllisyyspolku-projektin toiminta-ajatuksena oli kehittää sellaisia palveluita ja työllistämistoimenpiteitä, joiden avulla pitkäaikaistyöttömän paluu työelämään helpottuisi. Lähtökohtana oli kartoittaa työttömän elämäntilanne kokonaisvaltaisesti ja tarjota asiakkaalle yksilöllistä neuvontaa ja ohjausta työllistymiseen liittyvissä asioissa. Projektin voimavarana oli asiakaslähtöisyyden lisäksi sen laaja yhteistyöverkosto: päihdehuolto, psykologipalvelut, velkaneuvonta, sosiaalitoimi sekä kriisipalveluita tarjoavat tahot. (Hietaniemi 2001, 22, 24.)

Projektissa saavutetut tulokset olivat hyviä. Koko pääkaupunkiseudulla projektin työllistymistä tukeva työ tavoitti yhteensä noin 13 000 henkilöä ja Vantaan työllisyyspolulla runsaat 6 000. Näistä 6 000 asiakkaasta noin 2 000 kulki jossain muodossa projektin tarjoamaa, räätälöityä polkua. Polun päättäneistä henkilöistä noin 60 prosenttia työllistyi normaaliin työsuhteeseen. Projektin haasteellista kohderyhmää ajatellen tulokset ovat hyviä. Numeeristen tulosten ohella projektin vaikutus asiakkaiden henkiseen hyvinvointiin oli henkilökunnan saaman palautteen perusteella merkittävä. (Hietaniemi 2001, 25-26.)

3.2 Jermut-projektit

Joutsenossa toteutettiin vuosina 1997 - 1999 Jermut 1 -projekti, jossa kohderyhmänä olivat rakennemuutosten vuoksi työttömäksi jääneet joutsenolaiset. Projektissa oli myös joukko työttömiä, joiden koko työhistoria koostui erinäisistä patkä- tai tukitöistä. Näillä kaikilla työttömillä työttömyys alkoi jo näkyä: sekä fyysinen että psyykinen työkyky oli alkanut rapistua ja elämänhallinta olla entistä vaikeampaa. Näitä seikkoja silmillä pitäen lähdettiin kehittämään Jermut 1 -projektia, jossa tavoitteena oli pysyvä muutos pitkäaikaistyöttömien elämässä. Tavoitetta päätettiin lähestyä kuntouttavan työtoiminnan avulla ja myöhemmin sitä laajennettiin myös työhönvalmentavaan päivätoimintaan. (Hietaniemi 2001, 11.)

Vuonna 2000 - 2006 toteutettiin Joutsenossa Jermut 1 -projektin inspiroimana Jermut 2 -projekti, joka suunniteltiin vastaamaan yhä paremmin asiakkaiden tarpeisiin. Molemmat projektit olivat Joutsenon kunnan hallinnoimia. Molemmissa Jermut-projekteissa tavoitteena oli syrjäytymisen ehkäiseminen sekä sosiaalisen osallisuuden ja elämänhallintataitojen lisääminen. Kohderyhmänä olivat yli 25-vuotiaat syrjäytymisuhan alla olevat pitkäaikaistyöttömät. Enemmistö projektien asiakaskunnasta oli miehiä. Jermut-projektit toimivat Joutsenon kunnan sosiaalitoimen ja työvoimatoimiston palveluiden täydentäjänä. (Hietaniemi 2001, 11, 13, 20.)

Jermut 1 -projektin alkaessa projektin tarjoamat palvelut keskittyivät lähinnä työllistämiseen. Projektin edetessä kuitenkin havaittiin, että ainoastaan työllistämiseen liittyvät toimet eivät riittäisi kehittämään asiakkaiden elämänhallinnan taitoja. Jermut 2 -projektiin otettiin mukaan sosiaalityöntekijä, jonka tehtävänä oli tukea ja motivoida asiakkaita elämänhallintataidoissa. Tulosten perusteella päätettiin kehittää elämänhallintataitoja koskevaa toimintaa pidemmäksi, useamman vuoden kestäväksi projektiksi, jonka oheen liitettiin myös koulutusjaksoja. Konkreettisiksi tavoitteiksi asetettiin päivärytmin normalisoituminen, ryhmässä toimimisen opettelu, fyysisen kunnon paraneminen, päihteiden käytön väheneminen, aktiivisuuden kohoaminen sekä ammattitaidon päivittäminen. (Hietaniemi 2001, 12.)

Jermut 1 -projektin tulokset eivät olleet kovin hyviä: osallistujat kokivat projektiin liittyvän kurssijakson liian abstraktiksi ja työttömiä aliarvioivaksi. Tästä viisastuneena Jermut 2 -projektissa otettiin käyttöön työttömien vapaaehtoisuuteen perustuva Töpseli-päivätoiminta. Töpselissä asiakas tekee talkooperiaatteella erilaisia työtehtäviä ohjaajien tukemana ja asiakkaalla on mahdollisuus myös keskustella ohjaajien kanssa kahden kesken mieltä askarruttavista asioista. Töpseli-toiminnan tavoitteena on yhdessäolon ja ajan antamisen kautta antaa ”virtaa” asiakkaalle eli lisätä asiakkaan elämänhallintaa ja voimavaroja. Tavoitteena oli, että asiakas etenee Töpseli-toiminnasta joko työharjoittelun tai työkokeilun kautta työhön ja myös tukityöllistäminen oli projektin puitteissa mahdollista. (Hietaniemi 2001, 13-14.)

Jermut-projekteista saadut tulokset olivat sekä hyviä että huonoja. Jermut 1 -projektin työllistymistavoite ei onnistunut: projektiin osallistui 77 henkilöä, joista vain vajaa 30 prosenttia sai työpaikan. Elämänhallintaa koskevassa tavoitteessa onnistuttiin hieman paremmin: suurin osa projektin palautekyselyyn vastanneista koki itsetuntonsa lisääntyneen ja ryhmätoiminta koettiin myönteiseksi sen itsetuntoa vahvistavan ja henkilökohtaisia voimavaroja lisäävän vaikutuksen vuoksi. Päihdeongelmaiset henkilöt pystyivät sosiaalityöntekijöiden arvion mukaan vähentämään päihteiden käyttöä huomattavasti projektin aikana. Kirjan mennessä painoon oli Jermut 2 -projekti vielä käynnissä, joten varsinaisista tuloksista on vaikea arvioida. Jotakin hyvää oli kuitenkin jo saatu aikaan: uudenlainen päivätoiminta Töpseli, jonka avulla pyritään laajentamaan syrjäytymisvaarassa olevien sosiaalisia verkostoja ja parantamaan elämänhallinnallisia voimavaroja. (Hietaniemi 2001, 16-17, 19.)

3.3 Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa esiintyviä tutkimuksia

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan (2011) esittänyt koosteen erinäisistä työttömien ja pitkäaikaistyöttömien kanssa tehdyistä tutkimuksista. Tarkastuskertomuksessa esitetään, että vaikeasti työllistyviin kohdistetut aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteet voivat toimia melko tehokkaana sosiaalipolitiikkana, joka ehkäisee ja vähentää köyhyyttä ja sosiaalisia ongelmia. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikutuksia hyvinvointiin on kuitenkin tutkittu vain vähän eikä luotettavaa tutkimustietoa juurikaan ole saatavilla. Muutamissa haastattelu- ja kyselyaineistoihin perustuvissa tutkimuksissa asiaa on kuitenkin tutkittu. (Juvonen & Vehkasalo 2011, 44.)

Eräässä väitöstutkimuksessa on selvitetty elämänhallintakyvyn merkitystä työttömien hyvinvointiin ja uudelleentyöllistymiseen sekä tutkittu, miten työllisyysinterventiot ovat muuttaneet yksilöiden elämänhallintakyvyn tunnetta. Tutkimuksessa selvisi, että työttömiä tukevista työllisyysinterventioista hyötyivät eniten henkilöt, joiden työttömyys oli jatkunut pitkään, ja joilla ei ollut ammatillista koulutusta. Henkilöihin, joiden työkyky oli alentunut ja voimavarat sietää stressiä olivat heikentyneet, työllisyysinterventiot vaikuttivat kielteisesti. Tämän tutkija selittää sillä, että heikon stressinsietokyvyn omaavat henkilöt turhautuvat nopeammin, jos työnhaku ei tuota tulosta ja näin ollen vetäytyvät helpommin työhausta välttääkseen siitä aiheutuvaa stressiä. Tutkija esittää johtopäätöksen, että työllisyysinterventioiden avulla voidaan vahvistaa elämänhallinnan tunnetta, mutta interventiot eivät korvaa uudelleentyöllistymisen vaikutusta. (Juvonen & Vehkasalo 2011, 44-45.)

Toisen tutkimuksen kohteena oli kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lain tavoitteiden toteutuminen ja toimenpiteiden vaikuttavuus. Tutkimuksessa haluttiin selvittää myös lakiin

sisältyvien toimenpiteiden vaikutuksia työttömien elämänlaatuun. Tutkimuksessa selvisi, että aktivointisuunnitelman ja työperusteisten toimenpiteiden piirissä olevien henkilöiden todennäköisyys saavuttaa hyvä elämänlaatu oli korkeampi kuin työttömänä pysyneillä. Yksinään aktivointisuunnitelmalla ei kuitenkaan ollut vaikutusta työttömän elämänlaatuun. Vastoin tutkijoiden odotuksia myöskään avoimille työmarkkinoille työllistyminen ei lisännyt henkilöiden elämänlaatua työttömäksi jääneisiin verrattuna. Tutkimuksen tulokset ovat tutkijoiden mukaan tulkittavissa niin, että aktivointisuunnitelma ja työperusteiset aktivointitoimenpiteet yhdessä ovat yksilön elämänlaatua edistävä toimi. (Juvonen & Vehkasalo 2011, 45.)

4 Tutkimuksen toteutus

Seuraavassa on esitetty kokonaisuudessaan tutkimuksen toteutus. Toteutus sisältää tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymykset, tutkimusmenetelmän ja aineistonkeruumenetelmän sekä perusteet niiden valinnalle, tutkimuksen aikataulun ja toteutuksen, tutkimushenkilöt, tutkimusympäristön- ja tilanteet sekä aineiston analyysin ja perusteet sen valinnalle.

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Audentes-työllistämishankkeen merkitystä hankkeessa mukana olleiden työttömien työmotivaatioon ja elämänhallintaan. Lisäksi tarkoituksena on tutkia, onko Audentes-hankkeella ollut merkitystä tutkittavien työhön suhtautumiseen ja kokemukseen elämän mielekkyydestä.

Audentes-hankkeen kannalta tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa hankkeelle tietoa siitä, kuinka hankkeen asiakkaat ovat kokeneet hankkeessa mukanaolon ja hankkeen merkityksen. Tämä tutkimus ei ole osa varsinaista Audentes-hankkeessa suoritettavaa arviointia vaan sen tavoite on tuottaa yksityiskohtaisempaa lisätietoa, joka voisi auttaa muun muassa hankkeen toimintatapojen kehittämisessä. Audentes-hankkeesta ei ole vielä suoritettu arviointeja, vaikka hankkeen on määrä päättyä tämän vuoden lopussa, joten tutkimuseni toimii eräänlaisena väliarviointina.

Tässä tutkimuksessa haluan selvittää erityisesti kahta työttömien elämänaluetta: työtä ja elämänhallintaa. Työttömyys, erityisesti pitkittyneenä, vaikuttaa lähes väistämättä ihmisen mielialaan ja saattaa aiheuttaa alakuloa ja masennusta. Työttömillä myös arkirutiinit puuttuvat usein, mikä voi aiheuttaa sen, että elämä koetaan tyhjänä ja hajanaisena. Siksi haluankin selvittää, onko Audentes-työllistämishankkeen toimilla pystytty vaikuttamaan työttömien työtilanteeseen ja onko heidän työmotivaationsa tai työhön suhtautuminen

muuttuneet hankkeen myötä. Kiinnostavaa on myös hankkeen vaikutus elämänhallinnan ja elämän mielekkyyden kannalta: miten esimerkiksi uusi työpaikka, työharjoittelu, palkkatuettu työllistyminen tai opiskelupaikka on vaikuttanut arkipäivän rutiineihin? Miten uusi urapolku on vaikuttanut kokemukseen elämän mielekkyydestä? Millä voin Audentes-hankkeen toimenpiteet ovat muuttaneet tutkittavien elämää?

Edellä mainitut asiat muodostavat tutkimukseni tutkimuskysymykset. Tässä tutkimuksessa tutkimuskysymykset ovat: Millainen merkitys Audentes-hankkeella on tutkittavien työmotivaatioon ja suhtautumiseen työtä kohtaan? Millainen merkitys Audentes-hankkeella on tutkittavien elämänhallintaan? Millainen merkitys Audentes-hankkeella on tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä?

Varsinaisia hypoteeseja tai taustaoletuksia en ole tutkimuksen tuloksista esittänyt. Aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin ja projekteihin verraten saatan olettaa, että Audentes-hankkeella on ollut jonkinlaista merkitystä mukana olleiden työttömien elämään. Laadullisen tutkimuksen luonteelle on kuitenkin ominaista, ettei hypoteeseja välttämättä aseteta vaan tutkimus suoritetaan aineiston ehdoilla. Siksi en ole tutkimuksessani asettanut hypoteeseja sen tuloksista.

Tutkimukseni on rajattu koskemaan Audentes-hanketta ja sen merkityksiä tutkittaville. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Audentes-hankkeessa vuosina 2008 - 2012 mukana olleet työttömät, pitkäaikaistyöttömät ja vaikeasti työllistyvät henkilöt, joiden kanssa yhteistyössä on tehty työllistymistä edistäviä toimenpiteitä hankkeen tiimoilta. Tutkimusjoukkoni rajautuu asiakkuuksiin, joissa on tehty konkreettisia toimenpiteitä sen vuoksi, että vain ne asiakkaat, joiden kanssa konkreettisia toimenpiteitä on tehty, voivat arvioida toimenpiteiden hyödyllisyyttä ja merkityksiä juuri omaan elämäänsä.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkittavan kohteen kokonaisvaltainen ymmärtäminen ja todellisen elämän kuvaaminen. Sen avulla tutkittavaa asiaa voidaan ja pyritään katsomaan useasta eri näkökulmasta ja löytämään monensuuntaisia yhteyksiä asioiden välille. Kvalitatiivinen tutkimus eroaa kvantitatiivisesta tutkimuksesta, sillä siinä ei etsitä keskivertoyksilöitä tai tyyppitapauksia eikä yksilöitä ole mielekästä lähteä lokeroimaan heidän mielipiteidensä perusteella. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yksikin poikkeus kumoaa säännön eikä havaintoja pyritä sulauttamaan tiettyyn muottiin vaan päinvastoin poikkeavuus ja erilaisuus nähdään rikkautena. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei myöskään haeta keskiarvoja eikä tilastollista merkitsevyyttä. Kvalitatiivinen tutkimus ei pyri todentamaan jo tiedossa olevia väittämiä vaan etsimään ja paljastamaan uusia totuuksia. Kvalitatiivisen tutkimuksen tulokset ovat

usein rajoittuneet tiettyyn paikkaan ja aikaan. (Alasuutari 2011, 38-39, 42; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2006, 152.)

Tässä tutkimuksessani pyrkimyksenäni on tutkittavien elämän kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Pyrin ymmärtämään, millaista tutkittavien elämä oli erityisesti työn ja elämän mielekkyyden kannalta ennen Audentes-hankkeeseen osallistumista, ja millaista elämä on asiakkuuden päättymisen jälkeen. Haluan tarkastella erityisesti sitä, onko hankkeen toimenpiteillä ollut myönteisiä tai kielteisiä merkityksiä tutkittavien työmotivaatioon ja elämänhallintaan vai onko toimenpiteillä ollut lainkaan merkitystä. Pyrin ymmärtämään tutkittavien elämää mahdollisimman monialaisesti ja tarkastelemaan, miten heidän elämänsä on muuttunut hankkeen myötä.

Tutkimukseni noudattaa kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä, joita Hirsjärvi ym. (2006) ovat kirjassaan kuvailleet. Tutkimukseni aineisto kerättiin luonnollisissa tilanteissa, joissa käytin ihmisiä, tutkittaviani, tiedonkeruun instrumentteina. Tutkimukseni ei pyri todentamaan joitain jo olemassa olevia tosiseikkoja vaan se tarkastelee aihetta jokaisen tutkittavan omasta henkilökohtaisesta näkökulmasta käsin. Tutkimuksessani käsittelen kaikkia tutkittavia ainutlaatuisina ja pyrin ymmärtämään tutkittavieni elämää mahdollisimman yksityiskohtaisesti sekä myös kuvaamaan sitä monitahoisesti. Tutkittavien joukko on tutkimuksessani rajattu, mikä varmistaa tutkimuksen kannalta mahdollisimman oleellisen tiedon saamisen.

4.3 Aineistonkeruumenetelmä

Aineistonkeruumenetelmäksi tässä tutkimuksessa päädyin valitsemaan puolistrukturoidun teemahaastattelun. Teemahaastattelua on määritelty monin eri tavoin, mutta olennaista on se, että haastattelu ei ole täysin strukturoitu eikä täysin avoin vaan haastattelu etenee tiettyjen, ennalta määriteltyjen teemojen mukaisesti. Monet tutkijat uskovat, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, tunteita ja uskomuksia voidaan tutkia tällä samaisella teemahaastattelun menetelmällä. Teemahaastattelu tuo tutkittavan äänen voimakkaasti esiin ja painottaa erityisesti yksilön kokemuksia ja tulkintoja sekä vuorovaikutuksessa syntyviä merkityksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47-48.)

Vaikka teemahaastattelun määritelmä ei olekaan aivan tarkka, teemahaastattelu noudattaa kuitenkin tiettyjä lainalaisuuksia. Teemahaastattelussa siihen valitut henkilöt ovat kokeneet jonkin tietyn tilanteen. Ennen haastattelujen suorittamista tutkija on selvittänyt tutkittavan ilmiön olennaiset osat, rakenteet, prosessit ja kokonaisuuden. Ilmiöön perehtymisen pohjalta tutkija voi päätyä tiettyyn oletukseen siitä, kuinka ilmiö vaikuttaa tai on vaikuttanut tutkittaviin. Sen jälkeen tutkija luo teemahaastattelurungon. Haastatteluissa tutkija

käsittelee tutkimukselle olennaisia asioita ja pyrkii saamaan tutkittavien subjektiivisen kokemuksen esiin aiheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47.)

Edellä kuvatun mukaisesti tähän tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat kokeneet saman tilanteen eli olleet Audentes-hankkeen asiakkaina. Tutkijana selvitin tutkittavan ilmiön taustoja eli Audentes-hanketta, työttömyyttä, työllistämistä, työmotivaatiota, elämänhallintaa ja työllistymismahdollisuuksia, jotka kaikki liittyvät olennaisesti tutkimukseeni. Pohdin näitä kaikkia tutkimukseni osa-alueita sekä erikseen että kytköksissä toisiinsa. Ilmiöön tutustumisen ja tulkintojen jälkeen määrittelin lähtöasetelman tutkimukselleni ja päädyin pääpiirteittäin nykyisen kaltaiseen tutkimuksen asetteluun. Tämän jälkeen tein teemahaastattelurungon (Liite 1.), jossa teema-alueiksi muodostin kaikki tutkimukseni kannalta keskeiset aiheet. Tämän jälkeen tein haastattelut, joissa pyrin esittämään haastattelurungon mukaisesti kysymyksiä teema-alueittain ja saamaan vastaukset tutkimuskysymyksiini, mutta annoin myös tutkittavien äänen kuulua. Viimeiseksi litteroin haastattelut, analysoin haastatteluiden tulokset ja keskityin tutkittavien subjektiivisiin kokemuksiin tutkittavasta asiasta.

Tässä tutkimuksessa pidän teemahaastattelua parhaana aineistonkeruumenetelmänä, koska avoimella haastattelulla en välttämättä olisi saanut vastauksia haluamiini kysymyksiin, mutta strukturoitu haastattelu taas ei olisi antanut tutkittaville vapautta kertoa omasta elämästään omin sanoin. Haastatteluiden tavoitteena oli saada selville, millaisia merkityksiä Audentes-hankkeella on ollut tutkittavien elämään. Tavoitteen toteutumisen kannalta erittäin tärkeää oli pyrkiä ymmärtämään tutkittavien elämää mahdollisimman kokonaisvaltaisesti niin, että sain kuvan heidän elämäntilanteestaan ennen hankkeeseen osallistumista, hankkeen aikana sekä hankkeen jälkeen. Näiden kolmen elämäntilanteen vertailu kunkin tutkittavan kohdalla auttoi hahmottamaan, oliko Audentes-hankkeella ollut merkitystä tutkittavan elämässä, ja jos, niin millaista.

4.4 Tutkimuksen aikataulu ja toteutus

Tutkimus toteutettiin kokonaisuudessaan vuonna 2012. Tutkimuksen aihe pääpiirteittäin päätettiin maaliskuussa 2012 ja opinnäytetyösuunnitelma hyväksyttiin toukokuussa 2012. Tutkimuslupa (Liite 2.) allekirjoitettiin syyskuussa 2012 ja aineistonkeruu tapahtui syys-lokakuussa 2012, viikoilla 39 ja 40. Litterointi ajoittui viikoille 40 - 43, aineiston analysointi viikolle 44. Tuloksien aukikirjoittaminen ja opinnäytetyön viimeistely tapahtui viikoilla 45 - 46. Viikon 46 lopussa opinnäytetyö palautettiin opettajille ja opponenteille. Viikolla 47 opinnäytetyö esiteltiin ja hyväksyttiin.

Viikolla 38, syyskuussa, sain sähköpostia yhdeltä hankkeen työntekijöistä. Sähköpostissa oli lista yhdeksästä henkilöstä, jotka olivat suostuneet alustavasti tutkittaviksi, ja heidän

puhelinnumeron. Heti viikon 39 alussa soitin mahdollisille tutkittaville ja sainkin jo kahden päivän aikana sovittua viisi haastattelua. Yksi haastatteluun pyydetyistä soitti seuraavana päivänä minulle ja perui osallistumisensa tutkimukseen, mutta edelleen minulla oli sovittuna neljä haastattelua. Samalla viikolla sain listan toiselta hankkeen työntekijältä, jossa oli seitsemän hänen asiakastaan. Hoidin kaikki haastattelupyyntösoitot samalla viikolla ja sainkin sovittua yhteensä kahdeksan haastattelua, mikä oli riittävä otoskoon tavoitteeseen verrattuna. Hankkeen työntekijöiltä saamistani listoista soitin ihmisille satunnaisessa järjestyksessä.

Haastattelut toteutin viikoilla 39 ja 40 eli syys-lokakuun taitteessa. Suoritin kaikki haastattelut yksilöteemahaastatteluina suljetuissa, pääosin rauhallisissa tiloissa. Päivässä suoritin 1-3 haastattelua. Haastattelut kestivät noin kahdestakymmenestä minuutista noin viiteenkymmeneen minuuttiin. Suuret vaihtelut haastatteluiden kestoissa johtuivat monesta seikasta: esitin tilanteen selventämiseksi tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä ja joidenkin tutkittavien kanssa käytiin keskustelua muistakin kuin aiheeseen liittyvistä asioista varsinaisen haastatteluajan aikana. Haastattelun kesto tietysti riippui myös tutkittavien ominaisista tavoista vastata kysymyksiin. Kaikki haastattelut, yhtä lukuunottamatta, tein samalla teemahaastattelurungolla, mutta tarvittaessa esitin tarkentavia kysymyksiä hahmottaakseni tutkittavan tilanteen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Ensimmäisessä haastattelussa käytin eri haastattelurunkoa kuin muissa haastatteluissa. Ensimmäisessä haastattelussa totesin, ettei teemahaastattelurunko sellaisenaan ollut tarpeeksi toimiva ja se oli liian raskas, joten muokkasin sitä tulevia haastatteluja varten. Loput seitsemän haastattelua suoritin samalla teemahaastattelurungolla (Liite 1.).

Aineistonkeruun jälkeen ryhdyin litteroimaan aineistoa. Litterointi ajoittui viikoille 40 - 43. Litteroin kaikki haastattelut pääosin kokonaisuudessaan, lukuunottamatta muutamaa kohtaa muutamassa haastattelussa, jossa puhuttiin täysin tutkimukseen liittymättömistä asioista. Nämä kohdat kuuntelin muutama kerta ja totesin, ettei niissä ole mitään tutkimukseni kannalta olennaista tietoa ja jätin ne litteroimatta senkin takia, että osa näistä kohdista oli melko pitkiä pätkiä ja niiden litterointi olisi vienyt aikaa varsinaisen asiaan kuuluvan tiedon litteroimiselta.

Haastattelujen litteroinnin jälkeen alkoi aineiston analyysi. Aineiston analyysimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla pelkistin ja ryhmittelin aineistoa ja keräsin tutkimuksen kannalta olennaiset tiedot sisällönanalyysitaulukoihin (Liitteet 4-6.). Sisällönanalyysitaulukoiden tekemisen jälkeen kirjoitin tutkimustulokset auki, kirjoitin muita tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia, haastatteluissa esiinnousseita asioita, kokosin tulokset ja tein johtopäätökset tuloksista. Tämän jälkeen kirjoitin tutkimuksen eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyviä asioita. Viimeiseksi tein pohdinnan, josta löytyvät myös jatkotutkimusehdotukseni.

Tutkimusluvan allekirjoitushetken jälkeen tutkimuksessa on tullut vielä pieniä muutoksia. Verrattaessa tutkimuslupaa (Liite 2.) ja tämän hetkistä tutkimuksen asettelua, voidaan huomata, että tutkimuskysymykset ovat hieman muotoutuneet. Tutkimusluvassa olen vielä käyttänyt tutkimuskysymyksissä sanaa ”vaikutus”, mutta totesimme kuitenkin ohjaavien opettajieni kanssa, että se on turhan vahva ilmaisu. Vaikutuksia tutkiakseni minulla olisi täytynyt olla paljon laajempi tutkimus ja sellainen, joka selvittää enemmän myös taustoja, syitä ja seurauksia. Vaikutus ilmenee yleensä monen tekijän summana ja tässä tutkimuksessani painopisteenä oli vain Audentes-hankkeen tarkastelu. Tämän vuoksi päädyin muuttamaan tutkimuskysymyksiin sanan ”vaikutus” sijasta sanan ”merkitys”.

4.5 Tutkimushenkilöt

Tutkittavat tähän tutkimukseen kerättiin yhteistyössä hankkeen työntekijöiden kanssa. Alunperin tarkoitukseni oli tehdä tutkittavien valinta systemaattisella satunnaisotannalla listasta, jonka olin saanut hankkeen työntekijältä. Lista oli listattu kaikki Audentes-hankkeessa mukana olleet henkilöt ja yhteystietoja oli lähes 300. Tulimme kuitenkin hankkeen työntekijöiden kanssa yhteistuumin tulokseen, että on parempi, jos he käyvät läpi omat asiakkaansa, joiden he luulisivat suostuvan tutkimukseen, ja kysyvät heiltä alustavan luvan. Tämä oli meidän kaikkien mielestä ihmisarvoa kunnioittavin ja hienovaraisin tapa lähestyä tutkittavia. Myös tutkittavien yksityisyyden kunnioittamisen kannalta tämä oli oikea tapa lähestyä heitä.

Tapasimme elokuun lopussa erään hankkeen työntekijän kanssa ja tapaamisessa oli mukana myös Espoon mielenterveysyhdistyksen toiminnanohjaaja. Tapaamisessa sovimme, että kaksi hankkeen työntekijöistä soittaa omille asiakkailleen, kertoo heille muutamalla sanalla tutkimuksesta ja kysyy luvan, jotta minä saan soittaa heille tutkimuksen tiimoilta. Koin tämän luontevimmaksi tavaksi hankkia tutkittavat, koska osa ihmisistä voi olla hyvinkin tarkkoja yksityisyydestään. Tämä oli mielestäni siis eettisin ja miellyttävin tapa lähestyä hankkeen asiakkaita. Sovimme, että hankkeen työntekijät soittavat noin 20 sellaiselle henkilölle, joiden he voisivat kuvitella suostuvan tutkimukseen haastateltavaksi. Otimme määräksi 20 sen vuoksi, että siinä olisi varaa myös kieltäytyjille sekä sille, että joku jättäisi tutkimukseen osallistumisen kesken tutkimusprosessin aikana.

Tapaamisessa sovimme yhteistuumin myös, millaisia tutkittavia tarvitsin: tärkeimpänä kriteerinä oli se, että asiakkaiden kanssa on tehty konkreettisia toimenpiteitä hankkeen tiimoilta sen verran, että he osaavat arvioida niiden vaikutusta itselleen. Päätimme yhteistuumin jättää pois tutkimuksesta kuntouttavan työtoiminnan henkilöt, koska heidän työllistämispolkunsa tapahtuu omaa prosessiaan pitkin ja työnkuva on hieman erilainen kuin muissa töissä. Muuta kriteeriä ei ollut eikä ollut väliä, oliko asiakas vielä hankkeessa mukana

vai ei. Lähetin hankkeen työntekijöille vielä samana päivänä sähköpostilla pienen alustuksen siitä, mitä toivoisin heidän puhelimesta kertovan asiakkailleen. Sovimme, että he lähettävät minulle sähköpostilla listan alustavan suostumuksen antaneista hankkeen asiakkaista, kunhan saavat soitettua tarpeeksi monelle henkilölle.

Tutkittavat tähän tutkimukseen valitsin hankkeen työntekijöiltä saamistani listoista satunnaisessa järjestyksessä. Tämän tein siksi, ettei edes hankkeen työntekijöiden olisi mahdollista selvittää, keitä tutkimukseen on haastateltu. Sain 16 henkilön yhteystiedot, joista valitsin tutkimusjoukkooni satunnaisessa soittojärjestyksessä kahdeksan ensimmäistä ihmistä, jotka tutkimukseen suostuivat. Lopuille henkilöille, joilta alustava lupa oli saatu, en soittanut ja hävitin heidän yhteystietonsa heti kaikkien haastattelujen tekemisen jälkeen. Yhteystiedot hävitin vasta kaikkien haastattelujen jälkeen sen varalta, jos joku peruisi viime hetkellä ja tarvitsisin vielä uusia tutkittavia.

Tutkittaville soitin kaikille henkilökohtaisesti. Puhelun aluksi esittelin itseni, kerroin olevani Laurea-ammattikorkeakoulusta ja soittavani opinnäytetyöni tiimoilta. Varmistin, että he ovat olleet Audentes-hankkeessa mukana ja kun sain kaikilta myöntävän vastauksen, jatkoimme keskustelua. Kerroin, että teen laadullista tutkimusta Espoon Mielenterveysyhdistykselle ja Audentes-hankkeelle ja tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Audentes-hankkeen merkitystä mukana olleiden työttömien työmotivaatioon ja elämänhallintaan. Kerroin, että tutkimus suoritetaan teemahaastatteluina otoskoon ollessa 5-10. Kerroin myös, että haastattelut tullaan nauhoittamaan. Jatkoin, että haastattelut suoritetaan mahdollisimman pian, muutaman viikon sisällä ja ne voidaan suorittaa joko Tapiolassa, Matinkylässä tai Espoon keskuksessa, joissa minulla on rauhalliset tilat käytössä, tai hänen ehdottamassaan paikassa.

Puhelua jatkoin kertomalla, että etukäteisvalmisteluja ei vaadita. Itse haastattelutilanteessa tutkittavan tehtävänä on kertoa avoimesti kokemuksistaan Audentes-hankkeessa. Kerroin, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Lisäsin, että eivät edes hankkeen työntekijät saa tietää, ketkä ovat suostuneet ja ketkä kieltäytyneet. Painotin, että henkilöllisyys tulee pysymään koko tutkimusprosessin ajan salassa ja tulokset tullaan käsittelemään niin, ettei niistä ilmene, keitä on tutkimukseen haastateltu. Kerroin, että kaikki materiaalit tullaan hävittämään tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Kerroin, että tutkimukseen osallistumisen voi myös keskeyttää missä vaiheessa tahansa. Tämän jälkeen esitin pyyntöni saada henkilö mukaan tutkimukseen haastateltavaksi. Jos henkilö vastasi myöntävästi, sovimme ajan ja paikan, missä tapaamme. Yksi alun perin sovituista haastatteluista peruuntui myöhemmin.

Teemahaastattelurunkoa en tarjoutunut lähettämään tutkittaville etukäteen muutamasta syystä: haastatteluihin oli pääosin vain lyhyt aika eikä haastattelu ei ollut tasoltaan niin

vaativa, että tutkittavien olisi tarvinnut etukäteen selvittää tai miettiä haastattelussa läpikäytäviä asioita. Kukaan tutkittavista ei pyytänyt teemahaastattelurungon lähettämistä etukäteen. Koen, että haastattelut sujuivat todella hyvin eikä näin jälkikäteenkään ajateltuna olisi ollut tarvetta lähettää teemahaastattelurungoa etukäteen tutkittaville.

Tutkittavien tilanteet olivat hyvin erilaisia. Osa tutkittavista oli vielä mukana Audentes-hankkeessa, osan tilanne oli epäselvä ja osan asiakkuus hankkeessa oli selkeästi päätetty. Osa tutkittavista oli haastatteluhetkellä työssäkäyviä ja osa työttömiä. Osalla työttömyyshistoria oli pitkä, osa taas oli tehnyt useita pätkätöitä. Tarkoitukseni oli rajata tutkimusjoukko koskemaan pitkäaikaistyöttömiä, mutta haastatteluissa kävi ilmi, että osaa tutkittavista ei voida luokitella pitkäaikaistyöttömäksi, joten tutkimuksen rajausta muutettiin koskemaan työttömiä. Kaikki tutkittavista olivat kuitenkin olleet työttömänä tullessaan mukaan Audentes-hankkeeseen.

Osalla työssäkäyvistä oli edelleen voimassa Audentes-hankkeen kautta saatu työsuhde, osa oli saanut nykyisen työpaikkansa välillisesti Audentes-hankkeen kautta ja osa oli saanut työpaikkansa muualta kuin Audentes-hankkeen kautta. Osa tutkittavista oli kokeillut työ- ja/tai koulutuspolkua hankkeen kautta, mutta ei ollut siinä enää mukana. Tutkittavista kuusi oli miehiä ja naisia oli kaksi. Sukupuoli ei kuitenkaan ole tässä tutkimuksessa olennainen asia enkä huomioi sukupuolen mahdollista vaikutusta tutkimustuloksiin.

4.6 Tutkimusympäristö ja tutkimustilanteet

Tutkimuksen aineistonkeruu tapahtui Askel-kohtaamispaikan tiloissa Espoon keskuksessa sekä Matinkylässä Asukastalo Kylämajan tiloissa. Molemmissa tiloissa minulla oli haastattelujani varten käytössä rauhallinen, lukollinen toimistotila, jossa haastattelu pystyttiin suorittamaan ilman häiriötekijöitä ja niin, ettei haastatteluja päässyt kuulemaan kukaan ulkopuolinen. Tilojen käyttöoikeuden olin saanut Espoon Mielenterveysyhdistyksen kautta. Tutkittaville soittaessani ehdotin heille kahta edellä mainittua paikkaa sekä Espoon Tapiolassa sijaitsevaa Yhteisötupa-tilaa. Annoin soittaessani tutkittaville myös mahdollisuuden ehdottaa omaa valintaista paikkaa, mutta kukaan ei tätä mahdollisuutta käyttänyt.

Itse haastattelutilanteen aloitin tarjoamalla tutkittaville kahvia, vettä tai mehua. Tämän jälkeen näytin tutkittaville teemahaastattelurungon (Liite 1.) Näytin tutkittaville pelkistetyn teemahaastattelurungon enkä sitä versiota, jota itse käytin haastatteluissa sen vuoksi, että pelkistetty haastattelurunko oli helpommin hahmotettava. Oma teemahaastattelurunkoni (Liite 3.) oli samanlainen kuin pelkistetty teemahaastattelurunko, mutta sisälsi tukikysymyksiä varmistaakseni, että saan haastatteluista vastaukset tutkimuskysymyksiini. Teemahaastattelurungon sisällön kerroin tutkittavalle lyhyesti sanallisesti, minkä jälkeen esitin heille suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta (Liite 7.) Kävin myös suostumuksen

lyhyesti sanallisesti läpi, minkä jälkeen kerroin vielä tarkemmin tutkimuksesta; sen tarkoituksen, tutkimusjoukon sekä tutkimuskysymykset. Kerroin tutkittaville myös, että kaikki haastattelussa kerätyt tiedot tulevat ainoastaan tutkimuksen käyttöön ja tiedot hävitetään tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Kerroin lisäksi, että heillä on oikeus kieltäytyä vastaamasta mihin tahansa kysymykseen, tai jos he kokevat, etteivät osaa tai halua vastata johonkin kysymykseen, voimme siirtyä seuraavaan.

Kerroin, että tutkittavien henkilöllisyys tulee pysymään salassa koko tutkimuksen ajan eikä kukaan muu kuin minä tiedä, ketkä tutkimukseen ovat osallistuneet. Kerroin, että myös tulokset käsitellään niin, ettei niistä pystytä tunnistamaan tutkittavien henkilöllisyyttä. Lisäsin vielä, että haastattelu pyritään pitämään tauotta, mutta mahdollisuus taukoon kuitenkin on, jos se tuntuu tarpeelliselta. Varmistin vielä ennen haastattelun aloittamista, että sopiihan, että nauhoitan haastattelun. Tämä sopi kaikille tutkittaville. Sitten pyysin tutkittavalta allekirjoituksen suostumukseen tutkimukseen osallistumisesta (Liite 7.). Heiltä kaikilta sain allekirjoituksen ja suostumuksen osallistua tutkimukseen.

Haastattelutilanteessa istuimme jokaisen tutkittavan kanssa pöydän äärellä vastakkain tai vinosti vastakkain niin, että näimme toisemme selvästi. Itse haastattelutilanteen aloitin kertomalla, että laitan nyt nauhurin päälle, ja painamalla REC-nappia selkeästi. Aloitin jokaisen haastattelun sanoilla ”Aloitetaan haastattelu..”. Haastattelutilanteet sujuivat kaikki mukavasti, tunnelma oli vuorovaikutteinen, lämmin ja avoin. Tutkittavat kertoivat avoimesti kokemuksistaan Audentes-hankkeessa ja vastasivat pääasiallisesti kaikkiin kysymyksiini. Osa kysymyksistä saatettiin kokea joissain tilanteissa vaikeiksi, ehkä oman kysymyksenasetteluni vuoksi. Tarvittaessa selkeytin tai tarkensin kysymystä uudella, samansuuntaisella kysymyksellä. Joihinkin kysymyksiin jotkut tutkittavista eivät osanneet vastata, jolloin esitin kysymyksen hieman eri sanoilla pyrkiäkseni saamaan jotain aiheeseen liittyvää tietoa. Kaikki tutkittavat kuitenkin vastasivat pääasiallisesti kaikkiin esittämiini kysymyksiin ja olivat avoimia. Kaikki haastattelutilanteet etenivät pääosin haastattelurungon mukaisesti ja pyrin tutkijana varmistamaan, että pysymme aiheessa. Annoin kuitenkin tutkittavalle tilaa kertoa haluamistaan asioista vapaasti.

Haastattelut päätin selkeästi kiittämällä, toteamalla ”voimme päättää haastattelun” sekä painamalla STOP-nappia nauhurista selkeästi. Haastattelun päättämisen jälkeen juttelimme hetken jokaisen tutkittavan kanssa. Tunnen saavuttaneeni kaikkien tutkittavien kanssa rauhallisen, avoimen ja lämpimän vuorovaikutuksen ja keskustelua hyvässä hengessä riitti kaikkien kanssa myös haastattelun jälkeen. Ennen tilaisuuden päättymistä pyysin tutkittavilta vielä heidän sähköpostiosoitteensa, jotta voin lähettää heille valmiin tutkimuksen sähköpostilla.

Haastattelujen jälkeen lähetin sähköpostilla kiitosviestin kaikille tutkittaville henkilöille. Viestissä kerroin, että aineisto on nyt kerätty ja aineiston analysointi alkaa. Kerroin palaavani asiaan, kun tutkimus on valmis. Kiitin viestissä lämpimästi osallistumisesta tutkimukseen. Yhdeltä tutkittavalta sain vastauksen viestiin, jossa hän kiitti takaisinpäin. Koen, että oli tärkeää lähettää kiitosviesti tutkittaville, koska yhteistyö heidän kaikkien kanssa oli mukavaa ja mutkatonta ja ilman heitä ei tutkimustani olisi.

4.7 Aineiston analyysi

Tutkimukseni aineiston analyysimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Ennen aineiston analysointia litteroin kaikki haastattelut.

Sisällönanalyysi on aineiston analyysimenetelmä, jossa pyritään kuvaamaan aineiston sisältöä sanallisesti. Sisällönanalyysia voidaan käyttää muun muassa kirjojen, päiväkirjojen, keskustelujen ja haastattelujen analyysimenetelmänä ja se sopii hyvin jopa täysin strukturoimattoman aineiston analysointiin. Sisällönanalyysin tarkoituksena on tuottaa selkeä, sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä, jossa tärkeää on asioiden mielekäs, yhtenäinen ja looginen esittäminen. Sisällönanalyysi jaetaan aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin, teorialähtöiseen sisällönanalyysiin sekä teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. (Silius 2005, 1-4.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan nähdä kolmivaiheisena prosessina: ensimmäiseksi aineisto redusoidaan eli pelkistetään, seuraavaksi aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään ja viimeiseksi aineisto abstrahoidaan eli luodaan teoreettiset käsitteet. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa teoreettiset käsitteet tuodaan aineistosta. Aineiston redusointivaiheessa analysoitava aineisto voi olla esimerkiksi aukikirjoitettu haastatteluaineisto, asiakirja tai dokumentti, jota pelkistetään niin, että aineistosta jää jäljelle tutkimuksen kannalta olennaiset asiat. Aineiston pelkistäminen voi tapahtua esimerkiksi niin, että aukikirjoitetusta haastattelusta etsitään tutkimuskysymyksiin liittyviä kuvaavia ilmaisuja, jotka erotellaan tavalla tai toisella, esimerkiksi alleviivaamalla, aineistosta. Ennen analyysin aloittamista sisällönanalyysissa tulee määrittää analyysiyksikkö, joka voi olla esimerkiksi sana tai lause. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 109-110, 117.)

Aineiston klusterointivaiheessa aineistosta poimitut alkuperäisilmaukset käydään läpi ja etsitään niistä samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia. Samankaltaiset ilmaukset ryhmitellään, yhdistetään yhdeksi luokaksi ja nimetään ne luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Klusterointivaiheessa aineisto tiivistyy, koska yksittäiset tekijät yhdistetään yleisempiin käsitteisiin ja jo klusterointivaiheen perusteella on nähtävissä alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston analyysin viimeisessä vaiheessa aineisto abstrahoidaan eli erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan valikoidun tiedon

perusteella teoreettiset käsitteet. Abstrahoinnissa alkuperäisilmauksissa käytettyjen kielellisten ilmausten perusteella edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin ja yhdistellään luokituksia niin kauan kuin se on aineiston sisällön kannalta mahdollista ja olennaista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110-111.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän näkökulmastaan koko analyysin ajan. Analyysi perustuu käsitteiden yhdistelemiseen ja auttaa näin saamaan vastaukset tutkimuskysymyksiin. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan koko ajan alkuperäisaineistoon muodostettaessa uutta teoriaa.

Abstrahointivaiheessa etsitään empiirisestä aineistosta muodostettu malli, käsitejärjestelmä tai teemat, jotka kuvaavat aineistoa. Tutkijan tehdessä johtopäätöksiä aineistosta, hän pyrkii ymmärtämään, mitä aineistosta esille tulleet asiat merkitsevät tutkittaville. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112-113.)

Tässä tutkimuksessa aineiston analysointi eteni edellä esitetyn aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoin. Aineiston analysoinnin aloitin lukemalla kaikki haastattelujen litteroinnit läpi ja hahmottelin aineiston sekä tutkimuskysymysten kannalta olennaiset aihealueet. Tärkeäksi koetut aihealueet johdin tutkimuskysymyksistäni ja niitä muodostui kolme: työmotivaatio ja suhtautuminen työtä kohtaan, elämänhallinta ja kokemus elämän mielekkyydestä. Analyysiyksiköksi valitsin pääasiallisesti lauseen. Sitten aloin muodostaa sisällönanalyysitaulukoita (Liitteet 4-6), joihin muodostin tärkeistä aihealueista johtaen pääluokat, jotka koskivat tutkimuskysymyksiäni. Nämä pääluokat olivat: Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien työmotivaatioon ja suhtautumiseen työtä kohtaan, Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien elämänhallintaan sekä Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä. Näin tein, koska koin pääluokkien etukäistämäärittelyn helpottavan ja ohjaavan analyysia niin, että varmasti saan vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Taulukoiden hahmottelemisen jälkeen tein haastattelujen rungon hahmottamiseksi lihavoidulla litterointeihin merkinnät minun esittämistäni kysymyksistäni. Tämän jälkeen aloin etsiä haastatteluista yksi aihealue kerrallaan aiheen kannalta olennaisia ilmauksia. Kursivoin olennaiset ilmaukset haastatteluista ja kopioin sisällönanalyysitaulukkoon. Käsittelin aihealueet vuorotellen ja kirjasin jokaisen aihealueen kannalta olennaiset ilmaukset omiin sisällönanalyysitaulukkoihinsa (Liitteet 4-6.). Alkuperäisilmauksiin poimin kaikki aiheeseen liittyvät ilmaukset. Lopullisiin taulukoihin jouduin ilmausten suuren määrän vuoksi valikoimaan niistä osuvimmat ja hankkeen merkityksiä parhaiten kuvaavat. Aineiston redusoinnin jälkeen klusteroin aineistoa eli ryhmittelin samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien mukaan. Keskenään samankaltaiset ilmaukset laitoin samaan osioon ja muodostin niille pelkistetyn ilmauksen. Tämän jälkeen ryhmittelin samankaltaisia

pelkistettyjä ilmauksia yhteen ja loin niille alaluokan. Alaluokkien hahmottamisen jälkeen varmistin, että alaluokat sopivat pääluokkien alaluokiksi, ja että pääluokat ovat varmasti aineiston kannalta todenmukaisia.

5 Tulokset

Käsittelen seuraavassa tutkimuksen tulokset. Aluksi esitän yleisiä tuloksia, joita en varsinaisesti ole analysoinut millään analysointimenetelmällä vaan käytän vapaata kerrontaa referoiden haastatteluissa sanottuja asioita. Nämä haluan tuoda esille syventääkseni tutkittavien taustoja ja tarjotakseni lukijalle mahdollisuuden tarkastella tuloksia tarkemmin. Sen jälkeen esittelen varsinaiset tutkimuskysymysten kannalta olennaiset tulokset aihealue kerrallaan. Tulosten kerronta perustuu aineiston analyysivaiheessa tekemiini sisällönanalyysitaulukoihin (Liitteet 4-6.). Ensimmäisenä käsittelen Audentes-hankkeen merkityksen tutkittavien työmotivaatioon ja suhtautumiseen työtä kohtaan (Liite 4.), toisena käsittelen Audentes-hankkeen merkityksen tutkittavien elämänhallintaan (Liite 5.) ja kolmantena käsittelen Audentes-hankkeen merkityksen tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä (Liite 6.).

5.1 Yleistä tutkittavien taustoista ja suhtautumisesta Audentes-hankkeeseen

Kahdeksasta tutkittavasta haastatteluhetkellä viisi oli työelämässä ja kolme heistä oli työttömänä. Kaksi kahdeksasta oli kokeillut hankkeen aikana hankkeen kautta saatua työ- ja/tai opiskelumahdollisuutta. Heistä kumpikaan ei ollut enää kyseisessä työ- ja/tai opiskelusuhteessa. Yhdelle tutkittavista oli hankkeen tiimoilta tarjottu muutamaa työpaikkaa ja käyty vierailuilla näissä paikoissa. Tutkittava ei kuitenkaan kokenut niitä itselleen sopiviksi ja työpaikan etsintää jatkettiin, mutta etsinnästä huolimatta ei hänelle löydetty sopivaa työpaikkaa. Kolme tutkittavista ei ollut löytänyt hankkeen kautta työpaikkaa vaan olivat löytäneet työn hankkeen asiakkuuden aikana jostakin muualta, minkä seurauksena asiakkuus hankkeessa lopetettiin. Heidän kanssaan oli hankkeen tiimoilta kuitenkin ehditty tehdä muita toimenpiteitä ja miettiä mahdollisia työpaikkoja. Kaksi tutkittavista oli saanut nykyisen työpaikkansa hankkeen avulla tai hankkeen kautta luotujen kontaktien avulla. Toinen heistä oli ollut ennen nykyistä työpaikkaansa myös hankkeen kautta saadussa toisessa työpaikassa.

Kaikki tutkittavat kokivat Audentes-hankkeen olleen positiivinen kokemus eikä kellään ollut pahaa sanottavaa hankkeesta tai sen työntekijöistä. Hanke koettiin ideana ja asetelmana hyväksi, joskin kritiikkiä annettiin siitä, ettei hankkeen työntekijöillä aina ollut tarpeeksi työpaikkoja tarjolla. Tämä kuitenkin ymmärrettiin johtuvan työnantajista, joilla ei ollut tarjota paikkoja, eikä hanketta tai sen työntekijöitä syytetty asiasta. Haastatteluissa paljon

positiivista palautetta annettiin hankkeen työntekijöille ja kerrottiin heidän tukeneen, innostaneen ja auttaneen huomattavasti. Kaikki asiasta maininneet tutkittavat kokivat, että hankkeen työntekijän luonne ja persoonallisuus olivat merkittäviä tekijöitä hankkeessa. Hanke koettiin hyväksi myös siksi, että sen avulla oli mahdollista tavata muita samassa tilanteessa olevia ja nähdä, ettei ole yksin. Myös tässä tilanteessa hankkeen työntekijän kannustus koettiin todella tärkeäksi.

Tärkeäksi tekijäksi hankkeessa koettiin sen henkilökohtaisuus eli se, että hankkeen työntekijä oli asiakasta varten, teki parhaansa hänen puolestaan, etsi työ- ja opiskelupaikkoja, piti yhteyttä ja oli aidosti kiinnostunut asiakkaasta. Eräs tutkittava vertasi Audentes-hanketta ja työvoimatoimistoa ja kertoi, että työvoimatoimistosta ei todellakaan soiteta asiakkaalle oma-aloitteisesti eikä heillä tunnu olevan juuri ikinä aikaa puhua asiakkaan kanssa. Audentes-hankkeen hän kuitenkin koki todella henkilökohtaiseksi ja hänen mielestään oli todella hienoa, että joku soitti perään, oli aidosti kiinnostunut ja välitti.

Tutkittavat kehuivat Audentes-hanketta siitä, kuinka paljon se antoi uutta tietoa työelämästä. Lähes kaikki tutkittavat olivat tehneet hankkeen työntekijän kanssa joko työhakemuksen tai CV:n, opetelleet, miten mainostaa itseään työntekijänä ja opetelleet, mitä ja miten työpaikkahaastattelussa kannattaa kertoa itsestään. Kiitosta annettiin myös siitä, kuinka hankkeen kautta oli saatu tietoa erilaisista palkkaushetkistä, kuten palkkatuetusta työllistämisestä.

Lähes kaikki tutkittavat kokivat hankkeen lisänneen itsevarmuutta ja oma-aloitteisuutta. Tutkittavat kertoivat, kuinka hankkeen työntekijöiden asenteen avulla he olivat oppineet olemaan huolehtimatta työttömyydestä. Hankkeessa he olivat oppineet, että jos omalta alalta ei löydy töitä, aina voi etsiä myös laajemmin. Monen tutkittavan kohdalla hanke oli avartanut näkemystä työnhausta. Hankkeen aikana tehdyt erilaiset harjoitukset olivat myös auttaneet oivaltamaan, että työn tulisi olla sellaista, josta pitää, ja jota haluaa tehdä. Hankkeen työntekijöiden kannustuksen ja innostuksen myötä tutkittavat olivat alkaneet myös itse aktivoitua enemmän työn etsimisen suhteen, rohkaistuneet hakemaan työpaikkoja uskaliaammin ja mainostamaan itseään enemmän pelkäämättä torjutuksi tulemistä.

Hankkeelle annettiin kiitosta ja tunnustusta myös työn osalta. Eräs tutkittavista kertoi, kuinka hän ei olisi ilman hanketta nykyisessä työpaikassaan, ja että hanke oli elämänhallinnan ja työnhaun kannalta todella olennainen. Toinen tutkittavista kertoi, että hänen nykyisessä työtilanteessaan Audentes-hankkeen työntekijän rooli on ollut todella merkittävä ja hän on ollut auttamassa kehittämään tätä työtä eteenpäin. Tutkittava sanoi, ettei hänen työtään nykyisellään välttämättä olisi ilman hanketta ja hän antoi hankkeen työntekijän panokselle painoarvoksi 90 %. Voidaan siis todeta, että ne, jotka olivat haastatteluhetkellä hankkeen kautta saadussa työpaikassa, olivat todella kiitollisia

saamastaan mahdollisuudesta ja näkivät, etteivät olisi siinä ilman hanketta. Myös ne, jotka olivat hankkeen kautta olleet työ- ja/tai opiskelupaikassa, tai joille niitä oli tarjottu, olivat pääosin kiitollisia saamastaan tilaisuudesta. Heistä osa koki elämän ilon lisääntyneen työ- ja/tai opiskelupaikan myötä ja itsevarmuuden lisääntyneen tuntiessaan olevansa haluttu työntekijänä.

Varsinaista kritiikkiä itse hanke ei juuri saanut. Haastatteluissa tuli ilmi se, että hankkeen kautta olisi toivottu tarjottavan enemmän työpaikkoja, mutta ymmärrettiin, että se ei aina ole hankkeen työntekijöistä kiinni. Tutkittavat kokivat pääosin, että hankkeen työntekijät kyllä tekivät parhaansa heidän eteen. Eräs tutkittavista kuitenkin toivoi, että hankkeen työntekijät olisivat joskus voineet tehdä vielä enemmän ja etsiä vielä hanakammin hänelle töitä. Myös yhteydenpitoon toivottiin enemmän tiheyttä: eräs tutkittavista kertoi, että yhteydenpitoväli hankkeen työntekijän kanssa saattoi joskus venyä jopa puoleen vuoteen. Niinpä toivottiin, että työntekijät voisivat olla vieläkin useammin yhteydessä ja soittaa asiakkailleen. Toki ymmärrettiin, että työntekijöillä on myös muita asiakkaita.

5.2 Työmotivaatio ja työhön suhtautuminen

Ensimmäinen analysoimani aihealue käsitteli Audentes-hankkeen merkitystä tutkittavien työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen. Alkuperäisilmauksia aiheesta koskien löysin haastatteluista noin 25, joista sisällönanalyysitaulukkoon (Liite 4.) valikoin 19 osuvinta ja hankkeen merkitystä parhaiten kuvaavaa alkuperäisilmausta. Näitä alkuperäisilmauksia ovat muun muassa *”Kyllä vaikutti, siis vahvasti minun työmotivaatiota.”*, *”No, vetäjä itsessään oli aika semmonen innostava henkilö.”* sekä *”Itse tää Audentes-hanke ei oo kohottanut mun työmoraali tai saanu mua kokemaan mitään sen enempää mitä mä koin ennen sitä hankettakaan.”*

Alkuperäisilmausten poimimisen jälkeen ryhmittelin ne. Ensin lajittelin ilmaukset mielessäni niihin, joissa puhuttiin hankkeen myönteisestä merkityksestä ja niihin, joissa hankkeen ei ollut koettu vaikuttaneen käsiteltyyn asiaan. Tämän jälkeen aloin ryhmitellä alkuperäisilmauksia etsien niistä samankaltaisuuksia. Löysin alkuperäisilmauksista samankaltaisuuksia niin, että sain muodostettua niistä yhdeksän pelkistettyä ilmausta. Nämä pelkistetyt ilmaukset ovat *”Hankkeen vetäjän innostava ja kannustava asenne”*, *”Lisännyt yleisesti työmotivaatiota”*, *”Hankkeen aikana tehdyt harjoitukset ja luodut kontaktit”*, *”Laajentanut näkemystä työnhausta ja työstä”*, *”Hankkeen kautta saatu uusi tieto työelämän mahdollisuuksista”*, *”Hankkeen kautta koetut työkokeilut lisänneet työmotivaatiota”*, *”Oma aktiivisuus”*, *”Hyväksi koettu työmotivaatio jo ennen hanketta”* sekä *”Hanke ei vaikuttanut työmotivaatioon”*.

Pelkistettyjen ilmauksien jälkeen muodostin alaluokat, joita muodostui kaksi. Alaluokat ovat ”Hankkeen myönteinen merkitys tutkittavien työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen” sekä ”Hankkeella ei merkitystä tutkittavien työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen”. Ensimmäisessä alaluokassa, hankkeen myönteisessä merkityksessä, on kuusi pelkistettyjen ilmausten ryhmää: ”Hankkeen vetäjän innostava ja kannustava asenne”, ”Hanke lisännyt yleisesti työmotivaatiota”, ”Hankkeen aikana tehdyt harjoitukset ja luodut kontaktit”, ”Hanke laajentanut näkemystä työnhausta ja työstä”, ”Hankkeen kautta saatu uusi tieto työelämän mahdollisuuksista” sekä ”Hankkeen kautta koetut työkokeilut lisänneet työmotivaatiota”. Alaluokkaan, jossa hankkeella ei koettu olleen merkitystä työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen, jää näin ollen kolme pelkistettyjen ilmausten ryhmää: ”Oma aktiivisuus”, ”Hyväksi koettu työmotivaatio jo ennen hanketta” sekä ”Hanke ei vaikuttanut työmotivaatioon”. Alaluokkien muodostamisen jälkeen varmistin, että luokat vastaavat pääluokkaa. Pääluokkana toimii siis ”Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien työmotivaatioon ja suhtautumiseen työtä kohtaan”.

Pelkistettyyn ilmaukseen ”Hankkeen vetäjän innostava ja kannustava asenne” liittyvissä alkuperäisilmauksissa tutkittavat kertovat siitä, kuinka hankkeen vetäjä oli innostava henkilö ja kannusti markkinoimaan itseään enemmän työelämässä. ”Hanke lisännyt yleisesti työmotivaatiota” pelkistettyyn ilmaukseen kuuluu neljä alkuperäisilmausta, joissa tutkittavat kertovat, että hanke vaikutti positiivisesti työhön suhtautumiseen ja vahvisti työmotivaatiota, opetti, ettei kannata antaa periksi ja toimi aktivoivana tekijänä. ”Hankkeen aikana tehdyt harjoitukset ja luodut kontaktit” pelkistettyyn ilmaukseen kuuluu kaksi alkuperäisilmausta, joista toinen kertoo, kuinka hankkeen aikana tehty harjoitus sekä ryhmätapaaminen vaikuttivat tutkittavan asennoitumiseen työtä kohtaan. Toinen ilmaus kertoo siitä, kuinka oli innostavaa kohdata toisia vertaisia henkilöitä ja jakaa ajatuksia heidän kanssaan.

H1: *”Joo, avartava vois olla kiteytettynä tämä Audentes-kokemus.”*

Pelkistettyyn ilmaukseen ”Hanke laajentanut näkemystä työnhausta ja työstä” kuuluu kaksi alkuperäisilmausta, joissa toinen tutkittavista kertoo, kuinka hanke auttoi katsomaan laajemmin työmahdollisuuksia. Toinen alkuperäisilmaus kertoo siitä, kuinka Audentes-kokemus oli avartava. Kahdessa alkuperäisilmauksessa oltiin sitä mieltä, että hankkeen kautta saatu uusi tieto työelämän mahdollisuuksista, esimerkiksi erilaisia tuetuista työllistämismuodoista, oli tärkeää. Koettiin, että hankkeessa mukana olo ja uusi työelämää koskeva tieto yhdessä toivat lähemmäs töiden saamisen. Haastatteluissa tuli ilmi myös, kuinka hankkeen kautta koetut työkokeilut lisäsivät työmotivaatiota ja aktivoivat henkilöä itsekin hakemaan töitä.

Osa tutkittavista koki, ettei hankkeella ollut merkitystä heidän työmotivaatioonsa tai työhön suhtautumiseen. Yksi alkuperäisilmaus kertoo siitä, kuinka työmotivaatio ja työnhaku ovat myös omasta aktiivisuudesta kiinni. Tämä alkuperäisilmaus muodostaa pelkistetyn ilmauksen ”Oma aktiivisuus”. Neljä alkuperäisilmausta kertoo siitä, kuinka Audentes-hankkeella ei ollut merkitystä tutkittavien työmotivaatioon tai työhön suhtautumiseen, koska ne koettiin hyviksi jo ennen hanketta. Yksi alkuperäisilmaus kertoo, ettei hanke vaikuttanut milläänlailla työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen. Näistä kuudesta alkuperäisilmauksesta muodostuu pelkistettyjen ilmausten jälkeen alaluokka ”Hankkeella ei merkitystä tutkittavien työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen.”

Yleisesti voidaan todeta, että Audentes-hankkeella oli merkitystä tutkittavien työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen. Aineiston analysoinnin jälkeen voidaan havaita, että hankkeen myönteistä merkitystä työmotivaatiolle ja työhön suhtautumiselle kuvaamaan muodostui kuusi pelkistettyjen ilmausten ryhmää. Vain kolme pelkistettyjen ilmausten ryhmää muodostui alaluokkaan, jossa hankkeella ei koettu olleen merkitystä tutkittavien työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen. Näin ollen voidaan todeta, että Audentes-hankkeella oli myönteistä merkitystä suurimpaan osaan tutkittavista puhuttaessa heidän työmotivaatiostaan ja työhön suhtautumisestaan. Hanke lisäsi tutkittavien työmotivaatiota sekä konkreettisten toimien että ajatusmallien avulla. Erityiskiitosta tutkittavat antoivat siitä, kuinka hankkeen työntekijät jaksoivat kannustaa heitä ja etsiä heille työpaikkoja, mutta myös aktivoida henkilöä itseään hakemaan töitä. Hanke koettiin myös hyväksi sen mahdollistamien työkokeilujen vuoksi ja koettiin, että hankkeesta saatiin uutta, työnhakua helpottavaa tietoa.

Kukaan tutkittavista ei kokenut, että Audentes-hankkeella olisi ollut negatiivista merkitystä työmotivaatioon tai työhön suhtautumiseen. Hankkeen koettiin joko lisänneen työmotivaatiota ja parantaneen työhön suhtautumista tai pitäneen ne ennallaan. Haastatteluista tuli ilmi, että Audentes-hanke oli antanut tärkeää henkistä tukea ja käytännöllisiä neuvoja sekä auttanut uuteen alkuun työelämässä, mitkä kaikki olivat osaltaan merkityksellisiä työmotivaation ja työhön suhtautumisen kannalta.

5.3 Elämänhallinta

Audentes-hankkeen merkitystä tutkittavien elämänhallinnalle selvitin niin ikään myös aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla tekemällä sisällönanalyysitaulukon (Liite 5.). Tässäkin tapauksessa olin jo päättänyt sisällönanalyysitaulukon pääluokan ennen kuin lähdin käymään haastatteluja läpi, jotta hahmottaisiin paremmin, mitä haastatteluista etsin. Pääluokkana tässä toimii ”Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien elämänhallintaan”.

H4: *"Sellainen tuki, todella, todella vahva ja hyvä tuki tuli minun tapauksessani henkisesti. "*

Hankkeen merkitystä elämänhallinnalle koskevia alkuperäisilmauksia löysin noin 20. Valikoin niistä ytimekkäimmät ja hankkeen merkitystä parhaiten kuvaavat. Jäljelle jäi 18 alkuperäisilmausta. Tämän jälkeen ryhmittelin ilmaukset taas mielessäni niihin, joissa tutkittava puhui hankkeen myönteisestä merkityksestä elämänhallinnalle, ja niihin, joissa hankkeen ei koettu muuttaneen elämänhallintaa. Tämän jälkeen aloin etsiä ilmaisuista samankaltaisuuksia ja sain muodostettua kymmenen pelkistettyjen ilmaisujen ryhmää. Tässä pelkistettyjä ilmauksia ovat "Hankkeesta saatu henkinen tuki", "Hankkeen henkilökohtaisuus", "Hankkeen monipuolisuus", "Hanke vahvistanut uskoa", "Hankkeesta saatu ammattiapu ja uudet tiedot työelämään liittyen", "Hankkeen kautta saadut työ-/opiskelumahdollisuudet", "Hanke lisännyt oma-aloitteisuutta", "Hanke tukenut yleisesti elämänhallintaa", "Vaikutus vain hankkeen aikana" ja "Elämänhallinta koettu hyväksi jo ennen hanketta".

Pelkistettyjen ilmausten luomisen jälkeen muodostin alaluokat, joita muodostui yhteensä kolme. Nämä alaluokat ovat "Audentes-hankkeen myönteinen merkitys tutkittavien elämänhallintaan", "Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien elämänhallintaan ilmennyt vain hankkeen aikana" ja "Audentes-hankkeella ei merkitystä tutkittavien elämänhallintaan". Audentes-hankkeen myönteistä merkitystä elämänhallintaan kuvaavaan alaluokkaan kuuluu kahdeksan pelkistettyä ilmausta. Näin ikään kahteen muuhun alaluokkaan jää kuuluvaksi kumpaankin vain yksi pelkistetty ilmaus. Tämän jälkeen varmistin, että pääluokka on asianmukainen, eli että alaluokat, pelkistetyt ilmaukset ja alkuperäisilmaukset kuuluvat pääluokan alle.

Pelkistettyyn ilmaukseen "Hankkeesta saatu henkinen tuki" kuuluu kolme alkuperäisilmausta. Niissä kerrotaan, kuinka tärkeää oli hankkeesta saatu henkinen, vahva tuki, ja kuinka hanke toimi tukena ja selkänäjänä. Näiden koettiin auttaneen elämänhallintaa. Kolmen alkuperäisilmauksen perusteella hanke koettiin henkilökohtaiseksi ja koettiin, että hankkeen työntekijä oli ollut paikalla juuri tätä asiakasta varten. Hankkeen henkilökohtaisuudesta kertoo myös se, kuinka eräs tutkittava kuvaili hankkeen työntekijän ottaneen hänen toiveensa työnhaussa huomioon hyvin. Näistä kolmesta alkuperäisilmauksesta muodostuu pelkistetty ilmaus "Hankkeen henkilökohtaisuus". Hanketta pidettiin myös monipuolisena kokonaisuutena, jossa yhdistyi vertaistuki sekä hankkeen vetäjän tarjoama tuki ja innostus. Hankkeen koettiin myös vahvistaneen uskoa ja tunnetta siitä, että on lupa unelmoida, haaveilla ja pyrkiä johonkin.

H8: *"No suuri merkitys, koska niinku sanottu et ei siinä ku Audentes-hanke alotettiin ni elämä ei ollu täysin hallinnassa eli merkitys on suuri."*

”Hankkeesta saatu ammattiapu ja uudet tiedot työelämään liittyen” -pelkistetty ilmaus koostuu kolmesta alkuperäisilmauksesta. Ilmauksissa tutkittavat kertovat, kuinka hankkeesta saatiin käytännönläheistä työnhakuun liittyvää tietoa, joka oli merkittävää elämänhallinnan kannalta. Tutkittavat kertovat myös, kuinka tärkeää oli, että hanke oli mahdollistanut työstä palkan saamisen ja neuvonut uusissa mahdollisuuksissa kuten palkkatuetussa työllistämisessä. Hankkeen koettiin kohentaneen elämäntilannetta ja sitä kautta lisänneen elämänhallintaa, kun hankkeen kautta oli mahdollista päästä töihin ja opiskelemaan. Hankkeen koettiin myös lisänneen elämänhallintaa kannustamalla oma-aloitteisuuteen. Hankkeen koettiin myös yleisesti tukeneen ja lisänneen elämänhallintaa sekä elävöittäneen ja auttaneen. Eräs tutkittava kuvaili hanketta ”hyväksi systeemiksi”.

Alaluokkiin ”Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien elämänhallintaan ilmennyt vain hankkeen aikana” ja ”Audentes-hankkeella ei merkitystä tutkittavien elämänhallintaan” kuuluu kuhunkin yksi pelkistetty ilmaus. Molemmissa pelkistetty ilmaus muodostuu yhdestä alkuperäisilmauksesta. ”Vaikutus vain hankkeen aikana” -pelkistetty ilmaus muodostuu tutkittavan kommentista, jossa hän kuvailee, ettei hanke muuten vaikuttanut hänen elämänhallintaansa kuin hankkeen aikana, jolloin hän pääsi työelämään ja elämäntilanne hetkellisesti koheni. ”Elämänhallinta koettu hyväksi jo ennen hanketta” -pelkistettyyn ilmaukseen kuuluu yksi alkuperäisilmaus, jossa tutkittava kertoo elämän olleen hallinnassa jo ennen hanketta eikä hanke muuttanut asiaa mitenkään.

Audentes-hankkeella voidaan todeta olleen myönteinen merkitys lähes kaikkien tutkittavien elämänhallinnalle. Jo se, että Audentes-hankkeen myönteistä merkitystä kuvaavaan alaluokkaan muodostui kahdeksan pelkistettyä ilmausta kymmenestä, kuvaa, kuinka usean tutkittavan elämänhallinnan kannalta hanke oli merkityksellinen. Tuloksista voidaan havaita, että hanke tuki tutkittavien elämänhallintaa monella, kullekin tutkittavalle itselleen tarpeellisella tavalla. Hanke muun muassa auttoi antamalla uutta työelämään ja työnhakuun liittyvää tietoa, kannusti oma-aloitteisuuteen, tarjosi työ- ja opiskelumahdollisuuksia, toimi monipuolisessa verkostossa ja tarjosi kontakteja, tarjosi henkilökohtaista palvelua sekä antoi tärkeää henkistä tukea. Hankkeen koettiin myös yleisesti elävöittäneen ja auttaneen sekä tukeneen elämänhallintaa. Kukaan tutkittavista ei kertonut, että hanke olisi ollut elämänhallinnan kannalta negatiivinen asia.

5.4 Kokemus elämän mielekkyydestä

Audentes-hankkeen merkitystä tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä selvitin kahden edellisen tapaan myös aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla tekemällä sisällönanalyysitaulukon (Liite 6.).

Alkuperäisenä tarkoituksenani oli selvittää, millainen merkitys Audentes-hankkeella on tutkittavien kokemukseen elämän merkityksellisyydestä, mutta haastattelujen ja litteroinnin jälkeen havaitsin, että on parempi analysoida hankkeen merkitystä tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä kuin merkityksellisyydestä. En tiedä, johtuivatko vääräsuuntaiset tiedot omista, huonoista kysymyksenasetteluistani, mutta lähes kaikki tutkittavat mielsivät elämän merkityksellisyyden koskemaan arvoja ja elämässä tärkeitä asioita. Näin ollen haastatteluissa puhuttiin tässä kohtaa siitä, mikä on tutkittaville elämässä tärkeää ja vaikuttiko hanke jotenkin näihin asioihin. Lähes selvää on, että jos tutkittava esimerkiksi kertoi perheensä olevan hänelle tärkeä, hanke tuskin muutti sitä suhtautumista mitenkään. Kokemukseen elämän mielekkyydestä hankkeella oli usean tutkittavan kohdalla ollut myönteistä merkitystä ja päätin muuttaa litterointeja lukiessani käsitteen merkityksellisyyden sijasta mielekkyydeksi.

H6: *"Piristi itteä aika paljon ettei jämähtäny paikalleen."*

Audentes-hankkeen merkitystä tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä koskevaan sisällönanalyysitaulukkoon muodostin ensimmäisenä pääluokan. Pääluokaksi tässä muodostui "Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä". Tämän jälkeen aloin etsiä haastatteluista aiheeseen liittyviä alkuperäisilmauksia. Alkuperäisilmauksia löysin noin 15, joista valikoin taas osuvimmat ja merkitystä parhaiten kuvaavat sisällönanalyysitaulukkoon. Taulukkoon tuli yhteensä 13 aiheeseen liittyvää alkuperäisilmausta.

Alkuperäisilmausten etsimisen jälkeen hahmottelin ilmaukset mielessäni taas ryhmiin; toiseen sellaiset, joissa hankkeella koettiin olleen merkitystä kokemukseen elämän mielekkyydestä, ja toiseen sellaiset, joissa hankkeella ei koettu olleen merkitystä asiaan. Sen jälkeen aloin ryhmitellä ilmauksia etsien niistä samankaltaisuuksia. Lopulta sain muodostettua seitsemän pelkistettyä ilmausta. Nämä pelkistetyt ilmaukset ovat "Hankkeen kautta sai (mielekästä) tekemistä", "Hanke lisäsi intoa, piti yllä toivoa, ehkäisi passivoitumiselta", "Hanke lisännyt itsevarmuutta", "Hanke muuttanut yleistä näkemystä positiivisemmaksi", "Hankkeen kautta saadut työmahdollisuudet koettu konkreettisiksi väyliksi pois työttömyydestä", "Hankkeella ei merkitystä, työntekijöiltä toivottu enemmän tukea" sekä "Kokemus elämän mielekkyydestä ei muuttunut".

Pelkistettyjen ilmausten muodostamisen jälkeen loin alaluokat, joita tässä muodostui kaksi. Alaluokkina toimivat "Audentes-hankkeen myönteinen merkitys tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä" ja "Audentes-hankkeella ei merkitystä tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä". Ensimmäiseen alaluokkaan kuuluu viisi pelkistettyä ilmausta ja toiseen alaluokkaan näin ollen kaksi pelkistettyä ilmausta. Alaluokkien muodostamisen jälkeen varmistin, että pääluokka on sopiva aineistoon nähden.

H1: *"Se oli innoittava elementti."*

Pelkistetty ilmaus "Hankkeen kautta sai (mielekästä) tekemistä" sisältää kaksi alkuperäisilmausta. Toisessa tutkittava kertoo, kuinka se, että on saanut tekemistä, lisäsi kokemusta elämän mielekkyydestä. Toinen tutkittavista kertoo, että on ollut tärkeää saada hankkeen kautta mahdollisuus tehdä sitä, mitä haluaa. "Hanke lisäsi intoa, piti yllä toivoa, ehkäisi passivoitumiselta" -pelkistettyyn ilmaukseen kuuluu kolme alkuperäisilmausta. Hankkeen kerrotaan auttaneen jaksamaan ja olleen innoittava elementti sekä varjelleen lamaantumiselta ja pitäneen yllä toivonkipinää. Hankkeen kerrottiin myös lisänneen itsevarmuutta ja helpottaneen tätä kautta elämää, mikä on parantanut kokemusta elämän mielekkyydestä.

H2: *"Tottakai se nyt on muuttanut aavistuksen näkökantaa, näkee asiat positiivisemmin ja näkee mahdollisuutensa."*

Edellä olevan sitaatin muodossa kuvaili eräs tutkittavista, kuinka hankkeen myönteinen merkitys elämän mielekkyyden kokemuksessa näkyi yleisen näkemyksen muuttumisena positiivisemmaksi. Hankkeen koettiin olleen merkityksellinen myös sen tarjoamien työmahdollisuuksien ansiosta: työmahdollisuudet koettiin konkreettisiksi, elämäniloa lisääviksi ja nähtiin väylänä päästä pois työttömyyskierteestä.

Alaluokkaan "Audentes-hankkeella ei merkitystä tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä" kuuluu kaksi pelkistettyä ilmausta, joihin molempiin kuuluu yksi alkuperäisilmaus. Toisen pelkistetyn ilmauksen, "Hankkeella ei merkitystä, työntekijöiltä toivottu enemmän tukea" alkuperäisilmauksessa tutkittava kertoo, kuinka hankkeella ei ehkä ollut merkitystä kokemukseen elämän mielekkyydestä, ja hän olisi toivonut joskus enemmän tukea hankkeen työntekijöiltä. Toinen pelkistetty ilmaus, "Kokemus elämän mielekkyydestä ei muuttunut" kertoo sen, mitä alkuperäisilmauskin: tutkittava kokee, ettei hankkeen aikana tapahtunut muutosta siinä, kuinka mielekkääksi hän elämän kokee.

Audentes-hankkeen voidaan todeta muuttaneen tutkittavien kokemusta elämän mielekkyydestä hieman myönteisemmäksi. Suurin osa tutkittavista koki, että hankkeella oli jonkinasteista myönteistä merkitystä siihen, kuinka mielekkääksi he elämän kokevat. Hankkeen avulla elämän mielekkyys lisääntyi esimerkiksi työmahdollisuuksien kautta, joiden nähtiin edustavan uutta alkua työelämää. Kokemus elämän mielekkyydestä lisääntyi myös sen vuoksi, että hankkeen kautta saatiin jotain mielekästä tekemistä. Hankkeen kerrottiin lisänneen itsevarmuutta ja intoa, pitäneen yllä toivoa ja muuttaneen yleisnäkemyksiä elämästä positiivisemmaksi. Lähes kaikki tutkittavat kokivat, että Audentes-hankkeella oli jonkinlainen myönteinen merkitys heidän kokemukseensa elämän mielekkyydestä. Muutama

tutkittavista koki, ettei hankkeella ollut merkitystä kokemukseen elämän mielekkyydestä, mutta kukaan tutkittavista ei kokenut, että hanke olisi heikentänyt kokemusta elämän mielekkyydestä.

5.5 Tulosten yhteenveto

Seuraavassa esitän koonnin tutkimustuloksista ja esitän selkeästi ja tiivistetysti vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Tutkimuskysymyksiäni on siis kolme: Millainen merkitys Audentes-hankkeella on tutkittavien työmotivaatioon ja suhtautumiseen työtä kohtaan? Millainen merkitys Audentes-hankkeella on tutkittavien elämänhallintaan? Millainen merkitys Audentes-hankkeella on tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä? Sain tutkimuksessa vastaukset kaikkiin tutkimuskysymyksiini.

Audentes-hankkeen voidaan sanoa olleen merkityksellinen puhuttaessa tutkittavien työmotivaatiosta ja työhön suhtautumisesta. Hankkeen voidaan todeta lisänneen tutkittavien työmotivaatiota ja muuttaneen työhön suhtautumista useallakin tavalla: sekä konkreettisten toimien että ajatusmallien avulla. Hankkeessa tehtiin tutkittavien mukaan hyviä harjoituksia, jotka auttoivat näkemään työnhaun ja työnteon eri tavalla. Hankkeessa harjoiteltiin myös erilaisia työelämätaitoja, kuten CV:n ja työhakemuksen kirjoittamista ja työhaastattelun keskustelua. Nämä olivat tutkittaville uusia taitoja, joita he eivät sanojensa mukaan välttämättä muuten olisi tulleet harjoitelleeksi. Tutkittavat kokivat, että Audentes-hankkeesta sai myös paljon uutta, hyödyllistä työelämään liittyvää tietoa esimerkiksi erilaisista tukityöllistämismuodoista. Tämänkaltaisen tieto avasi tutkittavien mukaan uusia ovia ja mahdollisuuksia työnhakuun ja sitä kautta lisäsi työmotivaatiota. Haastatteluissa kävi ilmi, että hankkeesta saatiin paljon sekä konkreettista että välillistä tietoa työelämästä ja työnhausta ja autettiin myös itse työnhaussa. Hanke mahdollisti myös työ- ja opiskelupaikan saamisen, mistä tuli kiitosta tutkittavilta.

Audentes-hanke voidaan nähdä merkityksellisenä tutkittavien työmotivaation kannalta. Osa tutkittavista sanoi, että heillä oli hyvä työmotivaatio jo ennen hanketta eikä hanke muuttanut tilannetta mitenkään. Joidenkin kohdalla työmotivaatio lisääntyi kun he saivat tietoa uusista mahdollisuuksista liittyen työnhakuun ja työelämään. Myös suhtautuminen työtä kohtaan muuttui hankkeen ansiosta jonkin verran: hankkeen avulla opittiin olemaan huolehtimatta työttömyyttä ja opittiin, että työtä voi etsiä myös oman alan ulkopuolelta. Hanke avasi monien tutkittavien kohdalla näkemystä työnhausta ja työnteosta ja sai oivaltamaan, että työn tulisi olla mielekäästä, omiin kykyihin sopivaa ja sellaista, joka tuottaa lisäarvoa ihmisille. Kenelläkään tutkittavista työmotivaatio tai työhön suhtautuminen ei muuttunut negatiivisemmaksi hankkeen myötä.

Myös elämänhallintaan Audentes-hankkeella voidaan todeta olleen myönteinen merkitys lähes kaikkien tutkittavien kohdalla. Tuloksista voi havaita, että Audentes-hanke tuki ja paransi tutkittavien elämänhallintaa kunkin kohdalla yksilöllisesti. Hanke oli tutkittavien mukaan todella henkilökohtainen ja hankkeen työntekijät ottivat hyvin huomioon jokaisen yksilölliset tuen tarpeet. Useat tutkittavista kokivat saaneensa hankkeesta paljon hyvää, henkistä tukea ja selkänojan, johon nojata. Kiitosta tuli myös siitä, että hankkeen työntekijät olivat aina auttavaisia ja heiltä oli mahdollista kysyä aina, kun ei tiennyt jotakin asiaa. Nimenomaan hankkeen työntekijöiltä saadun tuen koettiin lisänneen elämänhallintaa. Elämänhallintaa lisäsi myös hankkeen työntekijöiden kannustus ja innostuneisuus, jonka avulla joidenkin tutkittavien oma-aloitteisuus elämässä ja työhaussa lisääntyi.

Hankkeen tarjoamat työ- ja opiskelumahdollisuudet sekä uusi, hyödyllinen tieto työelämään liittyen koettiin myös elämänhallintaa lisääviksi tekijöiksi. Osa tutkittavista koki, että hanke tarjosi myös hyviä vertaistuki- ja muita kontakteja. Tutkittavat kokivat hankkeen tukeneen ja lisänneen elämänhallintaa sekä elävöittäneen ja auttaneen monessa asiassa. Kukaan tutkittavista ei kertonut, että hanke olisi ollut elämänhallinnan kannalta negatiivinen asia. Yhteenvetona voidaan todeta Audentes-hankkeen olleen merkityksellinen lähes kaikkien tutkittavien elämänhallinnan kannalta ja olleen henkilökohtainen tukipilari juuri niissä asioissa, missä kukin tutkittavista oli apua tarvinnut.

Muutokset elämän mielekkyyden kokemuksessa hankkeen tiimoilta olivat jonkin verran vähäisemmät kuin työmotivaatioon, työhön suhtautumiseen ja elämänhallintaan liittyvät muutokset. Kuitenkin Audentes-hankkeella voidaan todeta olleen jonkin verran myönteistä merkitystä siinä, kuinka mielekkääksi tutkittavat kokevat elämänsä. Hankkeen avulla elämän mielekkyyden koettiin lisääntyneen esimerkiksi työmahdollisuuksien kautta, joiden nähtiin edustavan uutta alkua työelämässä. Kokemus elämän mielekkyydestä lisääntyi myös sen vuoksi, että hankkeen kautta saatiin jotain mielekästä tekemistä. Hankkeen nähtiin myös muuttaneen yleisnäkemyistä elämästä positiivisemmaksi ja lisänneen itsevarmuutta ja intoa sekä ylläpitäneen toivoa. Hanke nähtiin myös piristävänä tekijänä, joka lisäsi intoa lähteä hakemaan töitä oma-aloitteisestikin.

Lähes kaikki tutkittavat kokivat, että Audentes-hankkeella oli jonkinlainen myönteinen merkitys heidän kokemukseensa elämän mielekkyydestä, mutta kaikki tutkittavista eivät olleet varmoja siitä, kuinka suuri painoarvo juuri hankkeen toimilla oli elämän mielekkyyden kokemuksen kannalta. Muutama tutkittavista koki, ettei hankkeella ollut merkitystä kokemukseen elämän mielekkyydestä, mutta kukaan tutkittavista ei kokenut, että hanke olisi heikentänyt kokemusta elämän mielekkyydestä. Audentes-hankkeella voidaan todeta olleen jonkin verran myönteistä merkitystä puhuttaessa tutkittavien kokemuksesta elämän

mielekkyydestä. Sekä hankkeesta saadun henkisen tuen että konkreettisten työmahdollisuuksien koettiin olleen asioita, jotka lisäsivät elämän mielekkyyttä.

6 Pohdinta

Seuraavassa pohdin tutkimukseen olennaisesti liittyviä asioita. Ensimmäiseksi pohdin koko opinnäytetyöprosessin etenemistä ja siinä ilmenneitä olennaisia seikkoja. Kerron oman näkemykseni prosessista ja sen onnistumisesta sekä arvioin, mitä olisi voitu tehdä toisin. Esitän myös lopputuleman siitä, oliko prosessi onnistunut. Toisessa alaluvussa käsittelen tutkimuksen tuloksia ja pohdin niihin vaikuttavia tekijöitä. Pohdin tulosten objektiivisuutta ja totuudenmukaisuutta sekä sitä, miten ne suhtautuvat muihin aiheesta aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Esitän myös jatkotutkimusehdotukset. Kolmannessa alaluvussa pohdin tutkimuksen etiikan toteutumista, neljännessä alaluvussa tutkimuksen luotettavuuden toteutumista.

6.1 Opinnäytetyöprosessin tarkastelu

Kokonaisuudessaan tämä opinnäytetyöprosessi on onnistunut. Kaikki tutkimusvaiheet etenivät pääosin hyvin. Joissakin vaiheissa asiat etenivät hitaammin, joissakin vaiheissa nopeammin, mutta ehkä juuri suvantovaiheiden vuoksi työstä muodostui hyvä kokonaisuus.

Ennen tutkimuksen aloittamista perehdyin laajasti aiheeseen liittyviin ilmiöihin kuten työttömyyteen, työllistämiseen ja elämänhallintaan. Tiedon perusteella pyrin luomaan yleiskuvan tutkittavista ilmiöistä ja niiden keskinäisistä merkityksistä. Tutkittavien hankinta sujui yhdessä hankkeen työntekijöiden kanssa melko vaivattomasti ja tutkittavat suhtautuivat tutkimukseeni positiivisesti. Aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelu osoittautui sopivaksi ja sen avulla sain vastaukset tutkimuskysymyksiini. Saavutin tutkimukselle asetetut tavoitteet: tutkia Audentes-hankkeen merkitystä työttömien työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen, elämänhallintaan ja kokemukseen elämän mielekkyydestä. Audentes-hankkeen kannalta asetettu tavoite tuottaa uutta, hyödyllistä tietoa hankkeen merkityksestä mukanaolleille toteutui mielestäni sekin. Uskon, että hankkeen työntekijät hyötyvät tutkimukseni tuloksista ja voivat hyödyntää niitä esimerkiksi hankkeen toimintatapojen kehittämisen yhteydessä.

Aineiston analyysitapana aineistolähtöinen sisällönanalyysi sopi tähän tutkimukseen hyvin. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla sain tiivistettyä aineistoa niin, että sain poimittua haastatteluista tutkimuksen kannalta olennaiset asiat ja sain vastaukset tutkimuskysymyksiini. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi myös auttoi esittämään tulokset selkeästi ja monipuolisesti.

Pyrin tekemään tämän tutkimuksen objektiivisesti. Teemahaastattelurungot olin luonut niin, että ne käsittelivät pääosin vain tutkimuksen kannalta olennaisia asioita, mutta olin jättänyt aiheisiin tilaa myös tutkittavien omalle äänelle. Pyrin tutkittavien elämän kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen, jotta hahmottaisin mahdollisimman hyvin Audentes-hankkeen merkityksen heille. Pyrin käsittelemään ja analysoimaan saamani aineiston mahdollisimman objektiivisesti ja tuomaan esille tutkittavien näkökulman. Tulokset olen johtanut suoraan aineistosta, mutta toki on mahdollista, että toinen tutkija tekisi hieman erilaisia johtopäätöksiä tuloksista. Olen kuitenkin pyrkinyt tulosten objektiivisuuteen, joten tutkijakohtaisten erojen pitäisi olla melko vähäisiä.

Tämän tutkimuksen olisi voinut suorittaa muullakin tavalla. Esimerkiksi aineiston analyysin olisi voinut tehdä esimerkiksi teemoittelulla, joka oli minulla myös pohdinnassa. Koen kuitenkin, että aineistolähtöinen sisällönanalyysi toi esiin tässä tutkimuksessa hyvin ja melko vaivattomasti kaiken tutkimuksen kannalta olennaisen tiedon ja sen tärkeimmän: sain vastaukset tutkimuskysymyksiini. Olisi kuitenkin mielenkiintoista kokeilla, millaisia tuloksia saataisiin teemoittelun avulla. Myös esimerkiksi strukturoidun haastattelun testaaminen aineistonkeruumenetelmänä olisi ollut mielenkiintoista ja voinut tuottaa hyvinkin erilaisia tuloksia.

En ole kokenut tutkija enkä haastattelija, mutta koen, että suoriuduin tästä prosessista tämän hetkiseen tasoon nähden hyvin ja parhaalla mahdollisella tavalla. Koen, että tämä opinnäytetyöprosessi on minun näköiseni enkä näin jälkikäteen ajateltuna muuttaisi sitä. Hiottavaa löytyy minusta toki tutkijana, mutta tämä tutkimus on mielestäni tällaisenaan onnistunut. Olen tyytyväinen opinnäytetyöni laajuuteen sekä tutkimuksessa käytettyihin tutkimusmenetelmiin. Koen saavuttaneeni tutkimukselle asetetut tavoitteet ja uskon tämän tutkimuksen olevan hyödyllinen etenkin Audentes-hankkeelle.

6.2 Tulosten tarkastelu ja jatkotutkimusehdokset

Tulokset on esitetty tässä tutkimuksessa selkeästi. Liitteenä ovat aineiston analyysin tuloksena syntyneet sisällönanalyysitaulukot ja niissä oleva tieto on aukirjoitettu Tulokset-kappaleessa. Sisällönanalyysitaulukoiden lisäksi olen tuonut ilmi muita haastatteluissa ilmenneitä tuloksia, joiden esittäminen saattaa vaikuttaa lukijoiden tulkintaan tuloksista. Näiden lisätulosten esiintuonnilla halusin tuoda syvyyttä ja luotettavuutta tuloksiin ja tuoda ilmi sellaista mielenkiintoista, haastatteluissa ilmennyt tietoa, joka jäisi pimentoon, jos toisin ilmi vain tutkimuskysymysten kannalta olennaiset tulokset.

Kaikki tämän tutkimuksen tulokset pohjautuvat tutkimuksessa tehtyihin haastatteluihin. Tulokset ja johtopäätökset on esitetty tässä tutkimuksessa selkeästi, johdonmukaisesti ja

objektiivisesti pyrkien tuomaan mahdollisimman vähän tutkijan omaa tulkintaa tuloksiin tai johtopäätöksiin. Tuloksia tulkitessa täytyy ottaa huomioon, että tutkittavat ovat vastanneet kysymyksiini oman kokemusmaailmansa kautta eli käsitteiden tulkinnessa voi ilmetä yksilöllisiä eroja. Johtopäätökset olen tehnyt itse saamistani tuloksista. Niissäkin tulee huomioida, että ne on tehty omasta näkökulmastani käsin, joten tutkijoiden välisiä tulkintaeroja voi ilmetä. Tämän tutkimuksen kautta Audentes-hankkeesta saatujen tulosten perusteella voidaan todeta Audentes-hankkeen toimivan suunnilleen samalla linjalla kuin muutkin samankaltaiset projektit ja tuottavan samansuuntaisia tuloksia.

On mahdollista, että tuloksiin vaikuttaa se, että hankin tutkittavat yhteistyössä hankkeen työntekijöiden kanssa. Tässä hankkeen työntekijät olisivat voineet ehdottaa minulle haastateltavaksi vain hankkeen ”mallioppilaita”, jotta hankkeesta saataisiin mahdollisimman hyvä ja tuottava kuva. En kuitenkaan näe syytä, miksi hankkeen työntekijät eivät olisi itse halunneet realistista tietoa hankkeen merkityksestä mukana olleille, koska he ovat odottaneet tämän tutkimuksen tuloksia päästäkseen kehittämään toimintaansa. Tutkimusjoukkoni heterogeenisyys myös kielii siitä, etteivät työntekijät olleet valinneet vain mallioppilaita: tutkittavien joukossa oli vain kaksi, jotka olivat Audentes-hankkeen kautta saadussa työpaikassa haastatteluhetkellä ja tutkittavista useat olivat sellaisia, jotka eivät olleet olleet esimerkiksi töissä ollenkaan hankkeen ansiosta. Uskon siis, että hankkeen työntekijät ohjasivat tutkimukseeni kaikenlaisia hankkeen asiakkaita riippumatta hankkeessa suoritettujen toimenpiteiden tuloksista ja näin ollen sain otoskokoon nähden edustavan joukon Audentes-hankkeen asiakkaista. En siis koe, että tutkimustuloksiin vaikutti se, että hankkeen työntekijät olivat mukana hankkimassa tutkittavia tutkimukseen.

Huomasin vasta haastattelutilanteissa muodostaneeni hypoteeseja tuloksista. Olin ajatellut, että lähdän tekemään tutkimusta ”tabula rasana” eli tyhjänä tauluna, tarkoittaen, ettei minulla ole mitään ennakkokäsityksiä siitä, millaisia tutkittavat ovat, tai millaisia ovat heidän kokemuksensa hankkeesta. Toki oletin aiempaan aiheesta tehtyyn tutkimustietoon pohjautuen, että hankkeen toimilla on jonkun verran saatu muutosta henkilöiden elämään. Itse haastattelutilanteissa huomasin, että olin luonut kuvan, jossa tutkittava oli masentunut työttömyydestään ja koki elämänhallintansa huonoksi, mutta hankkeen ansiosta hän sai uuden työ- tai opiskelupaikan ja elämä on nyt raiteillaan. Ajattelin siis, että kaikki tutkittavat suhtautuvat työttömyyteen negatiivisesti, ja että hanke on tuonut heille suuren elämänmuutoksen. Haastatteluissa kuitenkin huomasin, että tutkittavat olivat hyvin erilaisia ja oikeastaan vain muutama tutkittavista sopi edes jollakin asteella mielikuvaani.

Osa tutkittavista kertoi työttömyyden olleen hyvää ja rauhoittavaa aikaa elämässä, mitä en ollut osannut odottaa ollenkaan. Tämä aiheutti ensimmäisessä haastattelussa jopa vaikeuksia kysymysten esittämisessä, koska huomasin pohjanneeni kysymykset osaksi hypoteeseilleni muun muassa siitä, että työttömyys nähtiin masentavana asiana. Ensimmäinen haastattelun

jälkeen kuitenkin opin tästä ja pyrin muokkaamaan teemahaastattelurungon vähemmän hypoteeseihin pohjautuvaksi. Seuraavissa haastatteluissa haastattelurunko toimi, mutta huomasin, että tutkittavat olivat todella erilaisia ihmisiä eikä heitä voinut laittaa minkäänlaiseen yhtenäiseen muottiin. Tästä olin hieman yllättynyt, mutta enemmän yllättynyt olin siitä, kuinka jäin kiinni itseteosta itselleni kun olin mennyt luomaan oletuksia tutkittavista huomaamattani. En kuitenkaan koe, että nämä hypoteesit olisivat vaikuttaneet tuloksiin, koska havaitsin ne ennen aineiston analysoinnin aloittamista.

Haastattelut kestivät 20 minuutista 50 minuuttiin. Suuret erot haastattelujen kestoissa voivat vaikuttaa tuloksiin esimerkiksi niin, että lyhyemmissä haastatteluissa joitakin olennaisia tietoja jäi uupumaan. Sain kuitenkin jokaisesta haastattelusta vähintään yhden alkuperäisilmauksen liittyen jokaiseen tutkittavaan aiheeseen: työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen, elämänhallintaan ja kokemukseen elämän mielekkyydestä. Voi olla mahdollista, että jos lyhyemmät haastattelut olisivat kestäneet pidempään ja olisin tutkijana kysynyt enemmän kysymyksiä aiheisiin liittyen, olisin voinut saada enemmän tai tarkempaa tietoa aiheesta. En kuitenkaan koe, että mitään olennaista tietoa olisi jäänyt saamatta, koska jokaiselta tutkittavalta sain kommentin jokaisesta tutkimuksen kannalta olennaisesta aihealueesta. Koen, että esittämällä vielä useampia ja tarkempia kysymyksiä lyhyemmissä haastatteluissa käsiteltyihin aiheisiin oltaisi korkeintaan saatu lisää syvyyttä, mutta tällaisenaan mitään olennaista tietoa ei minun mielestäni jäänyt haastatteluista puuttumaan.

Tämä tekemäni tutkimus ja sen otos edustaa pientä osaa Audentes-hankkeen asiakkaista, sillä hankkeessa on ollut sen viiden toimintavuoden aikana mukana useita satoja asiakkaita. Mielestäni jatkotutkimuksena voitaisiinkin tehdä enemmän määrälliseen tutkimukseen painottuva, strukturoidumpi tutkimus, jossa pyrittäisiin kartoittamaan koko Audentes-asiakaskunnan mielipiteitä hankkeesta, hankkeen merkitystä yksilöiden elämälle ja kehittämisehdotuksia hankkeelle. Audentes-työllistämishankkeen on määrä loppua tämän vuoden 2012 lopussa, mutta olen kuullut, että mahdollisuus Audentes2-hankkeelle olisi olemassa. Toivon todella, että tämä toteutuu, mutta varsinkin sen takia, jos hanketta jatketaan, pitäisi tästä vuosina 2008 - 2012 toimineesta hankekokonaisuudesta tehdä jonkinlaista arviointia ja seuranta nimenomaan asiakkaiden näkökulmasta, jotta uusi hanke osaisi toimia vielä entistä paremmin asiakkaita palvellen.

Toinen kiinnostava jatkotutkimusaihe Audentes-hankkeesta voisi olla se, kuinka eri työllistämispolkuja kokeilleet, niissä työskennelleet tai työskentelevät kokevat hankkeen. Tällä tarkoitan, että tutkimuksessa tutkittaisiin henkilöitä, jotka ovat saaneet työ- tai opiskelupaikan Audentes-hankkeen kautta ja verrattaisiin esimerkiksi kuntouttavaan työtoimintaan, oppisopimuskoulutukseen ja avoimille työmarkkinoille työllistyneiden kokemuksia hankkeesta, jotta nähtäisiin onko niillä jonkinlaista eroa. Jotta tämä tutkimus

olisi edustava, se pitäisi tehdä kuitenkin melko suuresta otoksesta, koska muuten erot saattaisivat johtua vain henkilöiden persoonallisuus- ja muista eroista.

Asiakasnäkökulman lisäksi mielenkiintoista olisi tutkia sitä, miten Audentes-hankkeen työntekijät kokevat hankkeen ja siinä työskentelyn. Hankkeessa on ollut aina kerrallaan töissä kolme henkilöä, joskin kokoonpano on hieman vaihdellut. Sen vuoksi olisi mielenkiintoista tutkia joko haastattelun tai kyselyn avulla, mitä esimerkiksi hankkeen entiset työntekijät ajattelivat hankkeessa työskentelystä, ja miksi eivät ole enää töissä hankkeessa. Tekemissäni haastatteluissa tuli ilmi, kuinka asiakkaat olisivat joskus toivoneet työntekijöiden pitävän vieläkin enemmän yhteyttä heihin ja etsivän hanakammin heille töitä, ja juuri tämän rakentavan kritiikin vastapainoksi olisi hienoa kuulla hankkeen työntekijöiden näkemys siitä, kuinka helppoa tai vaikeaa hankkeessa työskentely ja kaikkien asiakkaiden huomioon ottaminen on.

Tämän tekemäni tutkimuksen perusteella voidaan havaita, että työttömyydestä voidaan päästä eroon. Tutkittavista kaikki olivat olleet työttömiä tullessaan Audentes-hankkeen asiakkaiksi, mutta haastatteluhetkellä kahdeksasta henkilöstä viisi oli työelämässä. Lähes kaikki tutkittavat tässä tutkimuksessa kokivat, että Audentes-hankkeesta saatu henkinen tuki oli todella tärkeää. Lisäksi tärkeänä koettiin hankkeen henkilökohtaisuus ja se, että hankkeen työntekijät auttoivat työnhaussa. Myös uudet työelämään liittyvät tiedot koettiin olennaisiksi ja se, että hankkeesta saatiin ammattiapua.

Tästä tutkimuksesta saatujen tulosten perusteella voidaan esittää, että työttömiä pitäisi tukea erityisesti heidän elämänhallintansa ja työllistymisen saralla. Tulosten perusteella voidaan havaita, että työttömät kokevat erityisen tärkeänä henkilökohtaisen tuen ja avun. Myös työllistymisessä työttömät arvostavat ammattiapua: tuloksista voidaan havaita, että sekä uusia työelämätietoja, työelämätaitoja että apua työnhaussa arvostetaan suuresti. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella esittäisin, että Audentes-hankkeen kaltaisia, henkilökohtaiseen apuun ja tukeen perustuvia hankkeita tulisi perustaa lisää. Niillä ei välttämättä saavuteta määrällisesti suuria tuloksia, mutta uskon, että esimerkiksi työttömyyden niin sanottuun kovaan ytimeen voitaisiin vaikuttaa tällaisilla hankkeilla ja saada pitkäaikaistyöttömät työllistymään ja motivoitumaan työntekoon.

6.3 Tutkimuksen eettisyyden tarkastelu

Eettisyys tulee sosiaalialalla esiin paitsi käytännön työssä myös tutkimuksissa. Tutkimuksia tehdessä tutkimuksen eettisyys tulee olla tarkoin pohdittu, harkittu ja suunniteltu. Sosiaalityön näkökulmasta tutkimuseettiset periaatteet on jaettu kolmeen osa-alueeseen: tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuoja. Tutkijan on pystyttävä huolellisesti ennakoimaan ja välttämään

tutkimukseen liittyvät mahdolliset riskit, harmit ja vahingot sekä kirjaamaan selkeästi tutkimuseettiset periaatteensa ja noudattamaan niitä, jotta tutkimuseettisyys toteutuu. (Pehkonen & Väänänen-Fomin 2011, 239, 251.)

Tutkimuksessa olen ottanut eettiset kysymykset huomioon parhaani mukaan. Olen hakenut tutkimustani varten kaikki tarvittavat luvat kuten tutkimusluvan kohdeorganisaatiolta (Liite 2.) sekä tutkittavilta olen pyytänyt suostumuksen osallistua tutkimukseen (Liite 7.). Olen koko tutkimusprosessin ajan käsitellyt tutkittavien henkilötietoja ja haastattelumateriaaleja niin, ettei niihin ole ollut mahdollista ulkopuolisen päästä käsiksi. Myös kaikki tutkimusaineistot kuten haastattelut ja niiden litteroinnit sekä tutkittavien henkilötiedot on hävitetty. Olen tehnyt kaiken voitavan suojatakseni tutkittavien henkilöllisyyden. Myös tulokset on käsitelty ja kirjattu niin, ettei niistä ole tunnistettavissa henkilöitä.

Otin yhteyttä tutkittaviin inhimillisesti ja kunnioittaen. Soitin jokaiselle henkilökohtaisesti ja puhelussa esittelin selkeästi itseni ja kerroin olevani Laurea-ammattikorkeakoulusta. Kerroin selkeästi, miksi soitan juuri hänelle, mistä tutkimuksessani on kysymys, ja mitä se tutkittavalta edellyttäisi. Kerroin tutkimuksen käytännön asiat sekä painotin, ettei tutkittavien henkilöllisyys tule paljastumaan missään vaiheessa tutkimusta. Kerroin myös, ettei kukaan muu kuin minä saa tietää, keitä tutkimusta varten haastatellaan, eivät edes hankkeen työntekijät. Painotin, että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista eikä kieltäytyminen vaikuta mitenkään henkilöön tai esimerkiksi hänen palveluiden saantiinsa. Kerroin, että tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää missä vaiheessa tutkimusta tahansa. Kerroin myös, että tutkimustilanteessa haastattelu tullaan nauhoittamaan, mutta kaikki tiedot jäävät vain ja ainoastaan tämän tutkimuksen käyttöön ja aineistot hävitetään tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Kerroin siis jo puhelimesta kaikki olennaiset eettisiin kysymyksiin liittyvät asiat tutkimuksesta.

Tutkimuksessa pyrin noudattamaan kaikkia kolmea sosiaalialan tutkimuksen eettistä periaatetta. Kunnioitin tutkittavien itsemäärämisoikeutta eli annoin heidän itse päättää, osallistuvatko he tutkimukseeni vai eivät. Lisäksi kerroin heille, että he voivat jättää vastaamatta esittämiini kysymyksiin. Vahingoittamisen välttämiseksi pyrin kohtelevaan tutkittavia kunnioittavasti, inhimillisesti ja eettisesti. Haastattelutilanteissa teitittelin tutkittavia ja käytin heistä kunnioittavaa kieltä. Koko työssä olen käyttänyt tutkittavista kunnioittavaa ja asiallista kieltä. Yksityisyyden suojaamiseksi olen säilyttänyt tutkimusmateriaaleja ja tutkittavien nimi- ja yhteystietoja niin ettei niihin ole mahdollista ulkopuolisen päästä käsiksi. Vaikka tutkittavat hankittiin yhdessä hankkeen työntekijöiden kanssa, eivät he tiedä, keitä tutkimukseeni haastattelin, koska en haastatellut kaikkia, joiden yhteystiedot he minulle lähettivät. Valitsin tutkittavat saamistani yhteystietolistoista satunnaisessa järjestyksessä vaikeuttaakseni henkilöiden tunnistamista. Tutkimustulokset

olen esittänyt niin, ettei niistä voida tunnistaa tutkittavien henkilöllisyyttä. Olen hävittänyt kaikki tutkimusmateriaalit ja tutkittavien yhteystiedot.

Kaiken kaikkiaan tutkimus on suoritettu hyvän etiikan mukaisesti. Itse tutkijana olen tyytyväinen tutkimukseeni, tuloksiini ja siihen, miten tutkimusprosessi eteni. Koen toimineeni ammattimaisesti ja ottaneeni hyvin huomioon kaikki hyvän tutkimusetiikan kannalta olennaiset seikat. Olen mielestäni myös kunnioittanut koko tutkimusprosessin ajan tutkittavia, käyttäytynyt heitä kohtaan asiallisesti ja ammattimaisesti, mutta kuitenkin inhimillisesti ja lämpimästi sekä varmistanut, että he tiesivät, mihin osallistuivat, ja mitkä heidän oikeutensa tutkittavina olivat. Koen, että olen tutkimuksessani toteuttanut hyvän tutkimuksen arvopohjaa, johon kuuluvat muun muassa jokaisen ihmisen kunnioittaminen, sananvapaus ja yksityisyyden suojaaminen. Mielestäni olen suorittanut tämän tutkimuksen sosiaalialan hyvää etiikkaa noudattaen.

6.4 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu

Tutkimuksen luotettavuus on tärkeä elementti tutkimuksessa. Kvalitatiivinen tutkimus ei muodosta yhtä yhtenäistä perinnettä ja sen vuoksi myös on olemassa erilaisia käsityksiä liittyen laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen (Vilkka 2005, 158). Tärkeää on kertoa selkeästi tutkimuksen kohde ja tarkoitus sekä aineistonkeruu ja kaikki siihen oleellisesti vaikuttavat seikat, kuten aineistonkeruumenetelmä, tekniikka ja erityispiirteet sekä pohtia mahdollisia aineistonkeruun ongelmia. Lisäksi esille tulee tuoda aineiston analyysi, tutkimuksen tiedonantajat ja heidän valintakriteerinsä, tutkimuksen kesto ja arvio tutkimuksen luotettavuudesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140-141.)

Laadullisessa tutkimuksessa arvioinnin kohteena ovat myös tutkijan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut ja tutkijan tulisi pohtia jokaisen tekemänsä valinnan kohdalla, miten se vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkijan tulisi pystyä kuvaamaan ja perustelemaan tutkimuksessaan, mistä joukosta ja miksi hän on valinnut esimerkiksi tietyn aineiston analysointimenetelmän ja miten tutkija on lopullisiin ratkaisuihinsa päätenyt. Tärkeää olisi myös arvioida ratkaisujen tarkoituksenmukaisuutta ja toimivuutta tutkimuksen tavoitteiden kannalta. (Vilkka 2005, 158-160.)

Tutkimukseni on luotettava. Olen esittänyt koko tutkimusprosessin niin tarkasti kuin suinkin mahdollista, ja niin, että lukija pystyy kertomani perusteella arvioimaan tutkimusprosessia sekä tuloksia. Perehdyin selkeästi ja monipuolisesti tutkittavaan ilmiöön ja annoin siitä riittävästi tarvittavaa taustatietoa. Kerroin selkeästi, miksi tutkimus tehtiin, kenelle se tehtiin, mitä valintakriteerejä tutkittaville oli, mikä tutkimuksen tarkoitus oli, ja mitkä ovat tutkimuskysymykset. Kerroin selkeästi ja näkyvästi, miten tutkimusprosessi eteni ja milloin mikäkin tutkimusvaihe suoritettiin. Kerroin selkeästi myös, miten itse haastattelutilanteet

etenivät. Kerroin vaihe vaiheelta, miten ja millä tavoin aineisto analysoitiin ja kerronnan tueksi esitin analysointitaulukoita. Tulokset esitin avoimesti ja monipuolisesti ja toin selkeästi esille vastaukset tutkimuskysymyksiini. Tämän työn luotettavuutta lisää runsas pohdintani sekä se, että olen pyrkinyt työssäni henkilökohtaisuuteen, yksityiskohtaisuuteen sekä objektiivisuuteen. Olen myös avoimesti arvioinut tutkimusta ja tuloksia sekä niiden luotettavuuteen liittyviä seikkoja.

Lähteet

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Eduskunta. 2005. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnanlausunto 16/2005 vp. Hallituksen esitys. Viitattu 17.4.2012.

http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/tyvl_16_2005_p.shtml

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2012. Heinäkuun työllisyyskatsaus 7/2012. Katsaus. Viitattu 22.11.2012.

<http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/uudenmaanely/Alueentilajanakymat/Tyllisyyskatsaukset%202012/Uudenmaan%20ELY%20Ty%C3%B6llisyyskatsaus%202012%20hein%C3%A4kuu.pdf>

Espoon Mielenterveysyhdistys. 2012. Yhdistys EMY. Tietoa yhdistyksestä. Viitattu 22.11.2012 <http://www.emy.fi/yhdistysemy.html>

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto. 2001. Elaman_hallinta.stm.

Työsuojelutietopankin informatiivinen teksti. Viitattu 19.4.2012.

http://osha.europa.eu/fop/finland/fi/good_practice/stressi/elaman_hallinta.stm

Finlex. 2002a. Laki julkisesta työvoimapalvelusta (30.12.2002/1295). Laki. Viitattu 19.4.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021295?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ty%C3%B6llist%C3%A4minen>

Finlex. 2002b. Työttömyysturvalaki (30.12.2002/1290). Laki. Viitattu 19.4.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290>

Finlex. 2005. Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta (1216/2005). Laki. Viitattu 17.4.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20051216>

Hietaniemi, E. 2001. Asiakas verkoston keskipisteenä: hyviä käytäntöjä syrjäytymisen ja syrjinnän ehkäisemiseksi ESR-hankkeissa. Helsinki: Työministeriö.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, R. 2006. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jelli-järjestötietopalvelu. 2012. Välineitä järjestötyöhön. Infomateriaali. Viitattu 20.4.2012. <http://www.jelli.fi/valineita-jarjestotyohon/jarjestoon-tyollistaminen/>

Juujärvi, S., Myyry, L. & Pesso, K. 2007. Eettinen herkkyyden ammatillisessa toiminnassa. Helsinki: Tammi.

Juvani, M., Järvisalo, K., Poikela, H. & Szilagyi, L. 2009. Audentes-työllistämishanke toimintasuunnitelma vuodelle 2010. Espoo.

Juvonen, L. & Vehkasalo, V. 2011. Pitkäaikaistyöttömien työllistyminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Helsinki: Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 7/2011. http://www.vtv.fi/files/2650/2292011_Pitkaaikaistyottomien_tyollistyminen_netti.PDF Viitattu 11.9.2012.

Koskela, E. & Uusitalo, R. Kuinka Suomen työttömyys saavutti eurooppalaisen tason. Teoksessa Räisänen, H. (toim.) 2003. Parempi työllisyys, pienempi työttömyys - kuinka se tehdään? Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone Oy. 2012. MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0. Verkkosanakirja. Viitattu 19.4.2012.
<http://mot.kielikone.fi.nelli.laurea.fi/mot/laurea/netmot.exe>

Lämsä, A-M. & Hautala, T. 2005. Organisaatiokäyttämisen perusteet. Helsinki: Edita.

Mannila, S. & Martikainen, P. 2005. Suomalaisten terveys. Artikkel. Viitattu 19.4.2012.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00011

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYPro Oy.

Niiranen, V., Seppänen-Järvelä, R., Sinkkonen, M. & Vartiainen, P. 2010. Johtaminen sosiaalialalla. Helsinki: Gaudeamus.

Ohvo, O., Szilagyi, L. & Säteri, M. 2012. Audentes-työllistämishanke. Henkilökohtainen tiedonanto.

Oulun yliopisto. 2012. Opiskelijan terveys- ja voimavarat: elämänhallinta. Opiskelijan hyvinvointisivusto. Viitattu 19.4.2012.
http://www.oulu.fi/hyvinvointi/opiskelijan_terveys__ja_voimavarat/elamanhallinta.htm

Pehkonen, A. & Väänänen-Fomin, M. (toim.) 2011. Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rautakorpi, E. 2002. Ihminen paikallaan: pitkäaikaistyöttömien mielenterveyskuntoutujien työhön kuntoutuminen. Vantaa: Mielenterveyden keskusliitto.

Ruohotie, P. & Honka J. 1999. Palkitseva ja kannustava johtaminen. Helsinki: Edita.

Silius, K. 2005. Sisällönanalyysi. Opetusmateriaali. Viitattu 17.4.2012.
http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Silius150405.pdf

Sinervo, L. (toim.) 2009. Pitkäaikaistyöttömien terveyshanke: kehittämisvaiheen loppuraportti ja paikalliset toimintamallit. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2011. Työelämäosallisuuden lisääminen on yhteinen asia. Raportti. Viitattu 17.4.2012.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=3320152&name=DLFE-15421.pdf

Suomen mielenterveysseura. 2012. E-mielenterveys.fi. E-julkaisu. Viitattu 17.4.2012.
<http://www.e-mielenterveys.fi/vaikeat-elamantilanteet/tyottomuus/pitkaaikaistyottomuus/>

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2012. Työvoimatutkimus: käsitteet ja määritelmät. Verkkajulkaisu. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 17.4.2012.
<http://www.stat.fi/til/tyti/kas.html>

Tilastokeskus. 2012a. Verkkokoulu. Verko-opetusmateriaali. Viitattu 17.4.2012.
<http://www.stat.fi/tup/verkkokoulu/data/tvt/05/01/index.html>

Tilastokeskus. 2012b. Työvoimatutkimus. Tilastot. Viitattu 22.11.2012.
http://www.stat.fi/til/tyti/2012/10/tyti_2012_10_2012-11-20_tie_001_fi.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2009. Työllistämistukijärjestelmä. Microsoft PowerPoint -esitelmä. Viitattu 17.4.2012.

https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:_ub_-aCN0MwJ:www.vates.fi/service.cntum%3FserviceType%3Ddocument%26documentName%3D137542/Keijo%2BSadeharju%2BPalkkatuki%2Bja%2Bstarttiraha.pdf+keijo+sadeharju+ty%C3%B6+ja+elinkeinotoimisto&hl=fi&gl=fi&pid=bl&srcid=ADGEESh2zAZPk9MPpEvjtowoPwqd8FqlfufshvqG4RkegnEo-29UKBEcYzV-GFikHjgaMbvUmqhQcB9Uc1kF5FV17NfGpEadTydSotpGmxsSH0DJgnYwsoLBxwsYTPCuGQitL0ri8gev&sig=AHIEtbR2hml6oN3oVZ3unjlGpVr35BJXVQ

Työpajatieto. 2012a. Mitä on sosiaalinen työllistäminen? Infomateriaali. Viitattu 17.4.2012.
http://www.tyopajatieto.fi/tyopajatieto/mita_on_sosiaalinen_tyollistamin/

Työpajatieto. 2012b. Sosiaaliset yritykset. Infomateriaali. Viitattu 17.4.2012.
http://www.tyopajatieto.fi/tyopajatieto/mita_on_sosiaalinen_tyollistamin/sosiaaliset_yritykset/

Työpajatieto. 2012c. Välityömarkkinat. Infomateriaali. Viitattu 17.4.2012.
http://www.tyopajatieto.fi/tyopajatieto/mita_on_sosiaalinen_tyollistamin/valityomarkkinat/

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelurunko.....	53
Liite 2. Tutkimuslupa.....	54
Liite 3. Oma teemahaastattelurunkoni.....	56
Liite 4. Sisällönanalyysitaulukko - työmotivaatio ja työhön suhtautuminen.....	59
Liite 5. Sisällönanalyysitaulukko - elämänhallinta	61
Liite 6. Sisällönanalyysitaulukko - kokemus elämän mielekkyydestä	63
Liite 7. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta	64

Liite 1. Teemahaastattelurunko.

1. Audentes-asiakkuusprofiilin kartoitus
2. työ- ja koulutustilanne
 - a. ennen hanketta
 - b. hankkeen aikana
 - c. hankkeen jälkeen/nykypäivänä
3. työmotivaatio/työhön suhtautuminen
 - a. ennen hanketta
 - b. hankkeen aikana
 - c. hankkeen jälkeen/nykypäivänä
4. elämäntilanne, elämänhallinta/elämän merkityksellisyys
 - a. ennen hanketta
 - b. hankkeen aikana
 - c. hankkeen jälkeen/nykypäivänä
5. Audentes-hankkeen merkitys
 - a. työ-/koulutustilanteen kannalta
 - b. työmotivaation/työhön suhtautumisen kannalta
 - c. elämänhallinnan kannalta
 - d. elämän merkityksellisyyden kannalta

Liite 2. Tutkimuslupa.

LAUREA - AMMATTIKORKEAKOULU

Tutkimuslupahakemus

1	
TUTKIMUKSEN NIMI	Laadullinen tutkimus Audentes-työllistämishankkeen merkityksestä mukana olleiden pitkäaikaistyöttömien elämänhallintaan.
2	
KOHDEYKSIKKÖ	Espoon mielenterveysyhdistys EMY Ry/Audentes-työllistämishanke.
3	
TUTKIMUKSEN KUVAUS	<p>Lyhyt kuvaus tutkimuksen sisällöstä ja menetelmistä:</p> <p>Laadullinen tutkimus, jossa tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu. Tutkimuksen kohteena Audentes-hankkeen merkitys mukanaolleiden elämänhallintaan; elämän merkityksellisyyskokemukseen ja suhtautumiseen työtä kohtaan.</p> <p>Tutkimuskysymyksiä: Miten Audentes-hanke on vaikuttanut tutkittavien suhtautumiseen työtä ja työntekoa kohtaan? Miten Audentes-hanke on vaikuttanut tutkittavien kokemukseen elämän merkityksellisyydestä? Kuinka tutkittavat kokevat Audentes-hankkeen vaikuttaneen heidän elämänhallintaansa? Keskeisinä käsitteinä: Audentes-hanke, työttömyys; pitkäaikaistyöttömyys ja vaikeasti työllistyvä henkilö, työllistäminen, elämänhallinta, työllistymismahdollisuudet.</p> <p>Aineiston otanta ja keruutapa:</p> <p>5-15 henkilöä. Teemahaastattelu.</p> <p>Tutkimuksen tarkoitus:</p> <p>Pro gradu _____ Licensiaattityö _____ AMK-Opinnäytetyö ☒ _____</p> <p>Muu, mikä? _____</p> <p>Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika: Marraskuu 2012</p>

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	Onko tutkimuksen kohteena henkilö (henkilöitä), jonka osallistumisesta päättää huoltaja tai edunvalvoja	Kyllä _____ Ei ☒ X _____
	Käsitelläänkö tutkimuksessa henkilötietoja	Kyllä ☒ X _____ Ei _____
	Muodostuuko tutkimusta tehtäessä henkilötietopohjainen tutkimusrekisteri	Kyllä _____ Ei ☒ X _____
	Käytetäänkö tutkimuksessa jo olemassa olevien rekistereiden tietoja	Kyllä ☒ X _____ Ei _____
	Onko tutkimus osa jotain laajempaa tutkimusta/projektia	Kyllä _____ Ei ☒ X _____
5 TUTKIJATAHON TIEDOT	Tutkimuksen tekijä: Noora Rajahonka	
	Yhteys henkilön osoite: Hämeentie 27 A 4, 00500 Helsinki	Puhelin: 040-8228422
	Sähköpostiosoite: noora.rajahonka@laurea.fi	
	Organisaatio/yksikkö, johon tutkimus tehdään: Laurea-ammattikorkeakoulu, Otaniemi	
	Tutkimuksen ohjaaja yhteystietoineen:	
	Matti Kurronen Lehtori, psykoterapeutti Laurea Otaniemi Metsänpojankuja 3 02130 Espoo Puh. +358 46 856 7530 matti.kurronen@laurea.fi	Veikko Rantanen Lehtori Laurea Otaniemi Metsänpojankuja 3 02130 Espoo Puh. (09)88687550 veikko.rantanen@laurea.fi

<p>6</p> <p>KOHDEYKSIKÖN</p> <p>YHTEYSTIEDOT</p>	<p>Tutkimuksen yhteyshenkilö:</p> <table border="0"> <tr> <td>Laszlo Szilagyi</td> <td>Kati Tarkiainen</td> </tr> <tr> <td>Matinkatu 22</td> <td>Pappilantie 7</td> </tr> <tr> <td>02230 Espoo</td> <td>02770 Espoo</td> </tr> <tr> <td>Puh. 050 310 7981</td> <td>Puh. 050-310 7986</td> </tr> <tr> <td>laszlo.szilagyi@emy.fi</td> <td>kati.tarkiainen@emy.fi</td> </tr> </table>	Laszlo Szilagyi	Kati Tarkiainen	Matinkatu 22	Pappilantie 7	02230 Espoo	02770 Espoo	Puh. 050 310 7981	Puh. 050-310 7986	laszlo.szilagyi@emy.fi	kati.tarkiainen@emy.fi
Laszlo Szilagyi	Kati Tarkiainen										
Matinkatu 22	Pappilantie 7										
02230 Espoo	02770 Espoo										
Puh. 050 310 7981	Puh. 050-310 7986										
laszlo.szilagyi@emy.fi	kati.tarkiainen@emy.fi										
<p>7</p> <p>TUTKIMUKSEN</p> <p>HYÖDYNTÄMINEN</p>	<p>Arvioi, miten tutkimusta tullaan hyödyntämään kohdeyksikössä:</p> <p>Tutkimuksen tarkoitus on tuottaa Audentes-hankkeelle lisätietoa sen merkityksestä mukana olleille henkilöille. Tutkimus ei ole osa Audentes-hankkeen arviointia eikä edistymisen seurantaa, mutta sitä voidaan hyödyntää arvioinnissa.</p>										
<p>8</p> <p>TUTKIMUKSEN</p> <p>TEKIJÄN</p> <p>SITOUTUMUS JA</p> <p>ALLEKIRJOITUS</p>	<p>Sitoudun siihen, että en käytä saamiani asiakkaan tietoja, hänen läheistensä tai kohdeyksikön vahingoksi enkä luovuta saamiani tietoja ulkopuolisille. Tutkimustulokset esitän niin, ettei niistä voida tunnistaa yksittäistä henkilöä tai perhettä. Noudatan henkilötietolaissa ja muualla lainsäädännössä mainittuja säännöksiä henkilötietojen käsittelystä ja salassapidosta.</p> <p>Paikka ja aika</p> <p><i>Espoo 31.8.2012</i></p> <p>Allekirjoitus ja nimenselvennys</p> <p><i>NR</i></p> <p><i>Noora Rajahonka</i></p>										

9 PÄÄTÖS	<p>Tutkimuslupa myönnetään Kyllä <u>X</u> Ei _____</p> <p>Perusteet tutkimusluvan myöntämiselle/myöntämättä jättämiselle:</p> <p>Espoossa <u>5.9</u>/2012¹</p> <p>Päätäjän/päätäjien allekirjoitus ja nimenselvennys</p> <p><i>Kari Järvisalo</i> KARI JÄRVISALO TOIMINTAJOHDTAJA ETU PY</p>
-------------	---

Liite 3. Oma teemahaastattelurunkoni

1. Audentes-asiakkuusprofiilin kartoitus
 - a. Minä vuosina ollut Audentes-hankkeen asiakas vai onko vieläkin?
 - b. Millaisia toimenpiteitä on tehty hankkeen työntekijöiden kanssa?
2. Työ- ja koulutustilanne
 - a. ennen hanketta
 - b. hankkeen aikana (oliko muuttunut tilanne hankkeen ansiota?)
 - c. hankkeen jälkeen/nykypäivänä (oletteko nyt tyytyväinen?)
3. työmotivaatio/työhön suhtautuminen
 - a. ennen hanketta (kuinka paljon työttömyys vaikutti työmotivaatioon?)
 - b. hankkeen aikana (oliko muuttunut suhtautuminen hankkeen ansiota?)
 - c. hankkeen jälkeen/nykypäivänä (kuinka paljon hanke vaikutti nykypäivän suhtautumiseen?)
4. elämäntilanne, elämänhallinta/elämän merkityksellisyys
 - a. ennen hanketta (miten hyvin koit elämäsi olevan hallinnassa? Mitkä asiat olivat hallinnassa, mitkä eivät? Mitkä olivat merkityksellisiä asioita elämässäsi? Millainen merkitys elämällä yleensä oli?)
 - b. hankkeen aikana (muuttuiko kokemus elämänhallinnasta? mitkä asiat nyt olivat hallinnassa ja mitkä eivät? kuinka paljon hankkeen toimet vaikuttivat muutokseen?) Mitkä nyt olivat merkityksellisiä asioita elämässäsi? Millainen merkitys elämällä yleensä oli? kuinka paljon hankkeen toimet vaikuttivat näihin?)
 - c. hankkeen jälkeen/nykypäivänä (millainen elämänhallinta on nyt? mitkä asiat ovat hallinnassa/mitkä eivät? Millainen vaikutus hankkeella oli nykyiseen elämänhallintaan?)
Mitkä asiat ovat nyt merkityksellisiä? millainen merkitys elämällä yleensä on? Miten hanke on niihin vaikuttanut?)
5. Audentes-hankkeen merkitys
 - a. työ-/koulutustilanteen kannalta (oliko muita samanaikaisia tekijöitä, jotka vaikuttivat hanketta enemmän?)
 - b. työmotivaation/työhön suhtautumisen kannalta (oliko muita samanaikaisia tekijöitä, jotka vaikuttivat hanketta enemmän?)
 - c. elämänhallinnan kannalta (oliko muita samanaikaisia tekijöitä, jotka vaikuttivat hanketta enemmän?)
 - d. elämän merkityksellisyyden kannalta (oliko muita samanaikaisia tekijöitä, jotka vaikuttivat hanketta enemmän?)

Liite 4. Sisällönanalyysitaulukko - työmotivaatio ja työhön suhtautuminen

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
<p>"Siis hän (hankkeen vetäjä) sano välillä, et mene sinne yritykseen ja et hän kannusti sillai yrittämään ja niinku markkinoimaan itseään enemmänkin."</p> <p>"No, vetäjä (mainittu nimeltä) itsessään oli aika semmonen innostava henkilö."</p>	Hankkeen vetäjän innostava ja kannustava asenne	Hankkeen myönteinen merkitys tutkittavien työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen	Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien työmotivaatioon ja suhtautumiseen työtä kohtaan
<p>"Positiivisesti."</p> <p>"Kyllä vaikutti, siis vahvasti minun työmotivaatiota."</p> <p>"Joo siis on se sillä taval vaikuttanu, että tosiaan tulee sellanen tunne, et ei kannata antaa periks."</p> <p>"Joo vaikutti se sillä tavalla, että on aktiivisempi kun aikasemmi."</p>	Hanke lisännyt yleisesti työmotivaatiota		
<p>"Sitten oli osittain innostavaa kohdata näitä toisia samassa tilanteessa olevia, sit oli innostavaa vähän niinku jakaa omia ajankohtaisia asioita, visioita."</p> <p>"Sanotaan nää kaks (hankkeen aikana tehty harjoitus + ryhmätapaaminen) on muuttanu semmosta asennoitumista työhön."</p>	Hankkeen aikana tehdyt harjoitukset ja luodut kontaktit		
<p>"Joo, avartava vois olla kiteytettynä tämä Audentes-kokemus."</p> <p>"Sillä tavalla vaikutti, että minä katselin vähän laajempaa minkälaisia mahdollisuuksia voi olla."</p>	Hanke laajentanut näkemystä työnhausta ja työstä		
<p>"No kyllä se muuttu sikäli, että täätää(palkkatuettu työllistäminen) tuli niinku kuvioon mukaan et mä tajusin, et se on niinku mulleki mahdollisuus hyödyntää sitä ku mä haen töitä et se oli ainaki yks semmonen isompi juttu."</p> <p>"Kyllä se sai niinku</p>	Hankkeen kautta saatu uusi tieto työelämän mahdollisuuksista		

<i>lähemmäs sen töiden saamisen.”</i>			
<i>” No kyllä se sit tietenki ku niihin kahteen ekaan paikkaan ois ottanu töihin ja kyllähän se tietenki paransi työmotivaatiota, et koska ne ois mut sinneki ottanu ni tuli sellanen mieli, että sitä voi hakee iteki.”</i>	Hankkeen kautta koetut työkokeilut lisänneet työmotivaatiota		
<i>”Onhan se omast aktiivisuudest myös kiinnittää.”</i>	Oma aktiivisuus		
<i>” Siis motivaatiota riittää vaikka mä en ois ollu siinä mukana.”</i> <i>” Ei se mun mielest sillee niinku motivaatiota lisänny, et aina mä oon pitäny, että mul on ollu aina hyvä motivaatio ettei siinä, jos vois sanoo ei oo mitään lisäämistä.”</i> <i>”Itse tää Audentes-hanke ei oo kohottanut mun työmoraalii tai saanu mua kokemaan mitään sen enempää mitä mä koin ennen sitä hankettakaan.”</i> <i>” En mä tiiä siihen, motivaatio mul on ollu aina kohallaan, ei mul oo sen kans mitään.”</i>	Hyväksi koettu työmotivaatio jo ennen hanketta	Hankkeella ei merkitystä tutkittavien työmotivaatioon ja työhön suhtautumiseen	Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien työmotivaatioon ja suhtautumiseen työtä kohtaan
<i>” Ei se oo milläänlailla vaikuttanu.”</i>	Hanke ei vaikuttanut työmotivaatioon		

Liite 5. Sisällönanalyysitaulukko - elämänhallinta

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
<p>"Onhan se siinä mielessä et joku välitti susta."</p> <p>"Sellainen tuki, todella, todella vahva ja hyvä tuki tuli minun tapauksessani henkisesti. "</p> <p>"Elämänhallinta siinä mieles oli hyvä, tuli niinku joku tollane selkänöjä lisää."</p>	Hankkeesta saatu henkinen tuki		
<p>"Tavallaan se on aika henkilökohtastaki ku soitetaa ja kysytään perään."</p> <p>"Kyl mä sanoisin, et joo. Vetäjä on nyt tässä minua varten ja täst saattaa tulla jotain hyvää."</p> <p>"Kyllä joo, et vetäjä aika kivasti otti huomioon minun toiveet siitä työstä."</p>	Hankkeen henkilökohtaisuus		
<p>"Mä pidin sitä asetelmana hyvänä, koska oli se vertaisryhmä ja oli vetäjä, joka oli halukas auttamaan, ideoimaan, ihan omalla olollaan innostamaan ihmisiä, jotka oli vähän allapäin, pitkän työttömyyden tähden."</p>	Hankkeen monipuolisuus		
<p>"No kyl mä sanon, et se vahvasti ainaki sitä, että on lupa unelmoida, haaveilla, pyrkiä johonkin."</p>	Hanke vahvistanut uskoa		
<p>"Vetäjä oli tuomassa tätä ammattiapuaan siihen mukaan. Se niinku parantaa, tottakai se parantaa sitä. Mä sain sen palkkauskuvion siihen mukaan ja uusia ideoita."</p> <p>"Kyllä tuli paljon tietoja, pieniä muutoksia, että minä opin silloin hankkeessa asioita, mitä ei tullut mieleen oppia, niin kun</p>	Hankkeesta saatu ammattiapu ja uudet tiedot työelämään liittyen	Audentes-hankkeen myönteinen merkitys tutkittavien elämänhallintaan	Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien elämänhallintaan

työhakemuksen kirjoittamista ja työhaastattelun keskustelua. Sellaisessa asiassa aika merkittävä se hanke.” ”Just se palkkatuettu juttu, minkä mä oon sanonu et se nyt ehkä onki se tärkein.”			
”Tosiaan sit kun mä pääsin sinne opiskelemaan ja töihin ni sillä hetkellä mun elämäntilanne koheni.”	Hankkeen kautta saadut työ- /opiskelumahdollisuudet		
”No just, että mää otin ite sen alotteen ja lähin ite hakemaan työpaikkoja ja lähin ite käymään haastatteluis.”	Hanke lisännyt oma-aloitteisuutta		
”Joo kyllä voi sanoo mun mielest (että hanke tuki elämänhallintaa). Ja vetäjän persoonallisuus, joo kyllä mun mielest tuki.” ”No suuri merkitys, koska niinku sanottu et ei siinä ku Audentes-hanke alotettiin ni elämä ei ollu täysin hallinnassa eli merkitys on suuri.” ”On se kaikin tavoin auttanu, elävöittäny ja on hyvä systeemi.”	Hanke tukenut yleisesti elämänhallintaa		Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien elämänhallintaan
”Ei se oo muuten mielestäni vaikuttanu(paitsi kun oli ollut hankkeen aikana töissä, oli kokenut elämäntilanteensa hetkellisesti kohentuneen).”	Vaikutus vain hankkeen aikana	Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien elämänhallintaan ilmennyt vain hankkeen aikana	
”Ei mitenkään. Se oli hallinnassa jo ennenku mä lähdin sinne ja se ei oo muuttanu sitä tilannetta ollenkaa.”	Elämänhallinta koettu hyväksi jo ennen hanketta	Audentes-hankkeella ei merkitystä tutkittavien elämänhallintaan	

Liite 6. Sisällönanalyysitaulukko - kokemus elämän mielekkyydestä

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
<i>"No onhan se siinä mieles, et on saanu jotain tekemistä et onhan siit tullu paljonki mielekästä."</i> <i>"Kyllähän se tieteenki kun sä saat tehdä just sitä mitä sä haluut."</i>	Hankkeen kautta sai (mielekästä) tekemistä	Audentes-hankkeen myönteinen merkitys tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä	Audentes-hankkeen merkitys tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä
<i>"Se on auttanut jaksamaan."</i> <i>"Se oli innoittava elementti."</i> <i>"Se on avaava juttu, koska se pitää yllä toivonkipinän ja varjelee lamaantumiselta."</i>	Hanke lisäsi intoa, piti yllä toivoa, ehkäisi passivoitumiselta		
<i>"Aina parempi. Helpompi tehdä työtä, helpompi olla perheen kanssa, kotona, matkalla. Luulisin, että se itsevarmuus kasvoi."</i> <i>"Auttoi todella paljon, en ollut niin varma asioissa kuin nyt olen."</i>	Hanke lisännyt itsevarmuutta		
<i>"Tottakai se nyt on muuttanut aavistuksen näkökantaa, näkee asiat positiivisemmin ja näkee mahdollisuutensa."</i>	Hanke muuttanut yleistä näkemystä positiivisemmaksi		
<i>"Sillo mä koin hirveesti enemmän elämäniloa kun oli se mahdollisuus siinä, näki paljon kirkkaammi ja tajus tää voi oikeesti olla niinku väylä veks tästä."</i> <i>"Siinä mieles kyllä et se oli niinku niin konkreettinen mahdollisuus."</i> <i>"Piristi itteä aika paljon ettei jämähtäny paikalleen vaan jotaki rupes tekemäänki sen eteen, että pääsis työelämään."</i>	Hankkeen kautta saadut työmahdollisuudet koettu konkreettisiksi väyliksi pois työttömyydestä		
<i>"Ehkä ei. Ehkä mä oisin joskus toivonu et ne ois tukenu viel enemmän."</i>	Hankkeella ei merkitystä, työntekijöiltä toivottu enemmän tukea	Audentes-hankkeella ei merkitystä tutkittavien kokemukseen elämän mielekkyydestä	
<i>"Se ei oo muuttunu ennen eikä jälkeen sen."</i>	Kokemus elämän mielekkyydestä ei muuttunut		

Liite 7. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Tutkimuksen nimi	Laadullinen tutkimus Audentes-työllistämishankkeen merkityksestä mukana olleiden työttömien työmotivaatioon ja elämänhallintaan
Tutkimuksen tekijä	Noora Rajahonka
Tutkimuksen kohdeorganisaatio	Espoon Mielenterveysyhdistys EMY Ry/ Audentes-työllistämishanke
Tutkimuksen laatu	Opinnäytetyö (AMK)
Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusmenetelmät	<p>Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Audentes-työllistämishankkeen merkitystä mukana olleiden työttömien työmotivaatiolle ja elämänhallinnalle. Tutkimuksessa keskitytään myös siihen, onko Audentes-hankkeessa mukanaolo vaikuttanut tutkittavien työhön suhtautumiseen ja elämän merkityksellisuuden kokemuksiin.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytetään teemahaastattelua.</p>
Tutkimuksen tulosten julkaiseminen	Ammattikorkeakoulujen verkkokirjasto: Theseus-tietokanta (www.theseus.fi)

Minulle on selvitetty yllä mainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olen tietoinen myös siitä, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia, henkilöllisyyteni jää vain tutkijan tietoon ja minua koskeva aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Suostun siihen, että minua haastatellaan ja haastattelussa antamani tietoja käytetään kyseisen tutkimuksen tarpeisiin.

Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa ilman, että minun täytyy perustella keskeyttämistäni tai että se vaikuttaa hoitooni tai asiakassuhteeseeni.

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus ja nimenselvennys
